

Herbert Edgar Douglass

Útelágazás

*Kérdések a tanításról:
1957 történelmi adventista megoszlása*

A könyv eredeti címe: **A Fork in the Road**

Questions on Doctrine: The Historic Adventist Divide of 1957

Copyright © 2008 Herbert Edgar Douglass

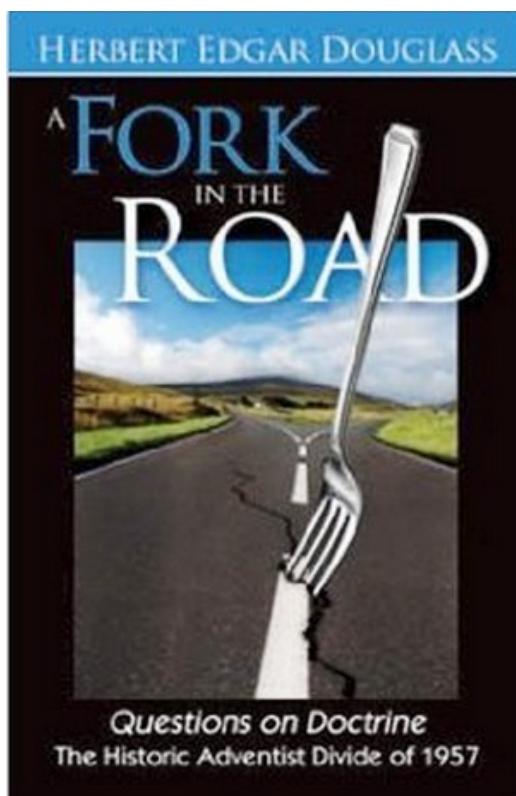
Nyomtatás: Amerikai Egyesült Államok

Kiadó: **Remnant Publications, Inc.**

649 E. Chicago Rd.

Coldwater, MI 49036

www.RemnantPublications.com

ISBN: 978-1-933291-18-5

TARTALOMJEGYZÉK

Olvasói vélemények	vii
Bevezetés	ix
Vajon számít mindez?	xi
A könyv címéről	xiii
1. Korai figyelmeztető jelek: Két tektonikus lemez	15
2. Alapvető hiba mindkét fél részéről	23
3. Egy teológiai zsákutca elemzése	31
4. Itt az ideje, hogy megnézzük az összképet	41
5. Mi történik, ha a teológiai tisztaság elhomályosul?	47
6. Az évszázad lehetőségének elmulasztása	69
7. Ötven év zűrzavar	85
8. A nagy küzdelem egyedülálló adventista felfogása	93

9. Ötven évvel később – Mit
kellene tennünk, hogy
helyreigazítsuk a hibákat?

99

Mellékletek

103

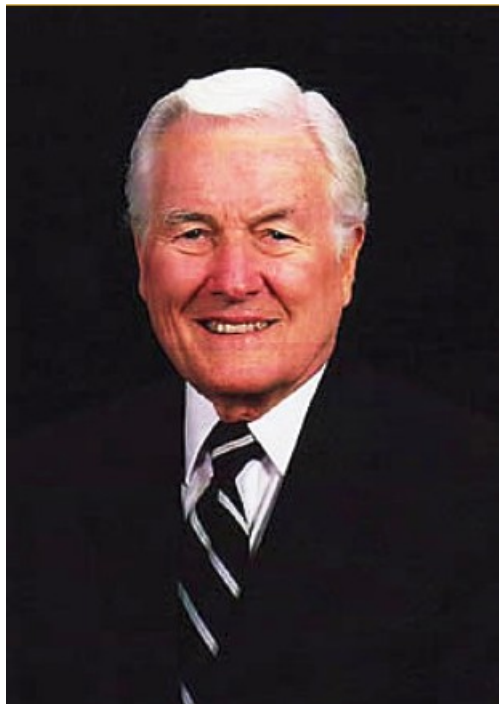
AJÁNLÁS

Azoknak, akik kiállták az elmúlt ötven év hőségeit és ködét:

Robert H. Pierson, Ralph Larson, Neal C. Wilson, Robert Wieland,

Enoch Oliveira, C. Mervyn Maxwell, Paul Heubach,

Leo Van Dolson és Kenneth H. Wood részére

Herbert E. Douglass

Olvasói vélemények

Herb Douglass legfiatalabb tagja volt annak a szerkesztői csoportnak, amely 1953 és 1957 között létrehozta a Hetednap Adventista Bibliakommentárt (*Seventh-day Adventist Bible Commentary*). Ebben a minőségében szemtanúja volt a *Questions on Doctrine* (Kérdések a tanításról, rövidítve *QOD*) kiadását kísérő drámának és azt követő vitának az 1960-as években. Douglass – aki most tekintélyes tanácsadónak számít egyházunkban – az ötven évvel ezelőtti eseményeken és vitákon gondolkodva megosztja a *QOD* történetével és a Megváltó emberi természete adekvát teológiájának keresésével kapcsolatos személyes tapasztalatait és ismereteit. A *QOD* történetének tanulmányozása nem teljes Douglass perspektívájának ismerete nélkül.

Jerry Moon, Ph. D., az egyháztörténelem docense, Seventh-day Adventist Theological Seminary, Andrews University

Értékes projektként indult, azzal a céllal, hogy válaszoljon egyházunk kritikusanak, aki könyvet írt a szektákról, és az adventistákat is bele kívánta foglalni. A válaszkönyv végül nagyon széleskörű tanulmány lett a Hetednap Adventista Egyház tanrendszeréről. Sajnálatos módon végül olyan elgondolások is helyet kaptak benne, amelyeket korábban sohasem tekintettek teológiánk főáramához tartozónak. Sokan úgy ítélik meg, hogy a *Kérdések a tanításról* új utat tört, és olyan felfogást vezetett be, amely távol áll a Hetednap Adventista Egyház üzenetétől és küldetésétől. Eretnek tanításokat is tartalmazhat – mondják. Mindenesetre ez a könyv jobban megosztotta teológiai gondolkodásunkat, mint bármi más. Olyan felhívított üzenetet alapozott meg, amelyet ma gyakran tapasztalunk gyülekezeteinkben. Jelentős dolog, hogy a zajló vita közben hallunk erről valakitől, és senki sem alkalmasabb betekintés nyújtására, mint Herb Douglass.

Ezt a könyvet mindenkinek el kell olvasnia, aki érdeklődik az adventizmusban jelenleg versengő felfogások iránt.

Thomas J. Mostert, a Pacific Union Conference of Seventh-day Adventists elnöke

Elhunyt édesapám és édesanyám, Ralph és Jeanne Larson nyilvánosan kifogásolták a *Questions on Doctrine*-ra adott választ, mert úgy gondolták, hogy egyes részei (1) történetileg pontatlanok, (2) teológiailag helytelenek. Tanáraink a Loma Linda Egyetemen, Paul Heubach, A.

Graham Maxwell, Jack Provonsha, és Dalton Baldwin csendes megvetéssel kezelték, bár teológiai fenntartásaik különböztek egymástól. Most már mindenki számára világos, hogy a történelmi problémák szempontból igazuk volt. Az még nem dőlt el, hogy igazuk volt-e a tanításbeli problémák szempontjából is, lehetséges azonban, hogy teljes konszenzus ebben a vonatkozásban sohasem fog kialakulni. Valószínűleg a legtöbben arra a következtetésre jutnak végül, hogy igazuk volt. Herbert Douglass hiánypótló könyvében az események egykori szemtanújaként foglalta írásba a történeteket. Mindannyiunknak el kell gondolkodnunk tanulságos és izgalmas beszámolóján!

David Larson, D. Min., Ph. D., Professor of Religion and Ethical Studies, School of Religion, Loma Linda University

Könyvében Herbert Douglass kemény tényeket ismertet azzal kapcsolatban, ami a Hetednapi Adventista Egyházban az 1950-es években történt. Az események szemtanúja volt, többször beszélt azokkal az egyházvezetőkkel, akik részt vettek az egyeztetéseken. Részletes elemzésének ezért különleges értéke van. Én is ott voltam, így tanúsítani tudom beszámolójának hitelességét.

A Dr. Douglass által elmondott tények némelyike szomorú, mert arról tanúskodik, hogy az elmúlt ötven év sok teológiai megoszlása elkerülhető lett volna. Ha az egyház vezető hittudósait felkérték volna, hogy vegyenek részt az evangelikákkal¹ folytatott párbeszédben, ha a Questions on Doctrine írói megértették volna, milyen erős volt a kálvinista befolyás az evangelikál teológián, ha Ellen White idézeteit becsületesen mutatták volna be a QOD függelékében, ... de miért töprengjünk? Most együtt élünk a következményekkel, és a fontos az, hogy okuljunk a fél évszázaddal ezelőtti történetek minden tanulságából.

Egy dolog bizonyos. A tények makacs dolgok. A termékeny talajba vetett magokhoz hasonlóan egy ideig nem látszanak, de idővel kicsíráznak, és a felszínre törnek. Lesz olyan nemzedék, amely őszintén és bátran fog bánni az ebben a könyvben ismertetett tényekkel. Kívánom, hogy Isten készítse erre könyvem olvasóit, és így járuljanak hozzá Krisztus imájának megvalósulásához – „Hogy mindnyájan egyek legyenek” (Ján 17,21).

Kenneth H. Wood, az Adventist Review nyugalmazott szerkesztője és az Ellen G. White Estate jelenlegi igazgatója

1 Az *evangelical* angol szó jelentése "evangéliumi"

Az 1957-2007 közötti éveket az adventista egyház történetének legelbizonytalanítóbb időszakának szokták nevezni.² Miért? A **Questions on Doctrine** c. könyv kiadása miatt!³ George R. Knight, a Questions on Doctrine⁴ jegyzetekkel ellátott 2003-as kiadásának történelmi és teológiai bevezetésének szerkesztője azt írta, hogy „A Questions on Doctrine kétségtől a Hetednap Adventista Egyház történetének legtöbb véleménykülönbséget okozó könyvének bizonyult. A könyv, amelyet azért adtak ki, hogy békét hozzon az adventizmus és a konzervatív protestantizmus között, megjelenésével hosszadalmas elidegenedést és elkülönülést okozott az adventista csoportok között, amelyek miatta alakultak ki.”⁵

A 2007. október 24. és 27. között, a Questions on Doctrine kiadásának 50. évfordulója alkalmából az Andrews Egyetemen, a Michigan-i Berrien Springs-ben megtartott konferencián 24 reprezentatív tudós – köztük egy baptista és egy presbiteriánus teológus – osztotta meg egymással gondolatait a nevezetes 1957-es kiadványról. Nyilvánvaló, hogy senki nem tudta átfogni minden jelenlévő összes kérdését. Ebben a néhány napban az egymás iránti tisztelet és megbecsülés uralkodott a tanácskozáson.

Mindamellet a legtöbb résztvevő 1957-ben még meg sem született, vagy csak középiskolás volt. Én azonban ott voltam. Az összes főszereplőt jól ismertem – az évek múlásával egyre jobban. Nem volt szükségem arra, hogy mások véleményét elolvasva értsem meg, hogy mi történt azokban a kritikus években.

Amíg 1955 és 1957 között a **H. n. adventista bibliakommentár** (Seventh-day Adventist Bible Commentary) egyik társszerkesztője voltam, a **Questions on Doctrine** összeállításának folyamata a Review and Herald Publishing Association könyvkiadási részlegében Merwin Thurber főszerkesztő irányításával haladt előre. Merwin irodája csak néhány ajtónyira volt a mi részlegünktől. Majdnem minden nap elhozta nekünk a **QOD** társszerzői, R. A. Anderson, L. E. Froom és W. E. Read által átküldött, gyarapodó kéziratot. Merwin észlelhette, hogy a kézirat eltér az általa megszokott klasszikus adventista teológia világosságától, ezért a **bibliakommentár** szerkesztőinek szellemi hozzájárulását igényelte. Merwin kiadóhivatali főszerkesztői jó híre olyan mértékben kockán forgott, mint soha azelőtt. Amikor a társszerzők jelentették a generálkonferencia bizottságának, hogy a szerkesztést befejezték, Merwin feladata befejeződött, és a **QOD**-ot **nem tették közzé**, hanem a Review and Herald Publishing Association **rendelésre végzett munkaként kinyomtatta**.

2

3

4

5

Ez a kis könyv a 2007-es konferencián elhangzott előadásomat tartalmazza, valamint olyan mellékleteket, amelyek hasznosnak látszanak „a Questions on Doctrine által indulatokat keltett vitapontok”⁶ megértésében. Noha az 1957-es könyvet mindenki valami másért dicsérte, a heves reakció a Jézus emberi természetére vonatkozó adventista gondolkodás felülírására, és a szentély tanának korlátozott, elégtelen bemutatására összpontosult.

Noha Milton L. Andreasen, az adventizmus irányadó teológusa már évek óta nagyon aggódott a könyv kiadása előtti fejlemények miatt, megrökönyödésére a több vezető adventistából álló kórus hamar támogatójává vált a projektnek. Jóllehet már nyugállományba került, Andreasen nem vesztette el szellemi frissességét. Aggodalmait személyesen a *QOD* három szerkesztőjének mondta el, ugyanúgy, ahogyan kéréseit is a generálkonferencia elnökének. Tanácsait gyakorlatilag figyelmen kívül hagyták, ezért később az egyház más tagjaival osztotta meg nyugtalanságát. Ezek az aggályok alkották az adventista egyházban ötven éven keresztül kiterjedt megoszlast okozó „robbanásveszélyes” viták magját.

Abban reménykedem, hogy a következő oldalak az 1957-ben felmerült valóságos problémák világosabb megértését fogják segíteni. Ezen túl abban is bízom, hogy az említett kulcsproblémákat félreérthetetlenül meg tudjuk ragadni, és a nélkülözhetetlen, klasszikus adventizmus, amely a legjobban tárja fel a végső kérdéseket, segíteni fog az Isten és Sátán közötti kozmikus vita lezárásában.

Herbert Edgar Douglass

Lincoln Hills, California

2008. január 25.

„A felülről való bölcsesség pedig először is tiszta, azután békeszerető, méltányos, engedelmes, irgalmassággal és jó gyümölcsökkel teljes, nem kételkedő és nem képmutató. Az igazság gyümölcse pedig békességben vettetik azoknak, akik békességben munkálkodnak” (*Jak 3,17-18*).

Vajon számít mindez?

A válasz egy mennydörgő **igen!** Sokan megkérdőjelezik annak a jelentőségét, hogy Jézus valóban minden férfihez és nőhöz hasonló csecsemőként jött-e a világra. Azt mondják, hogy az egyiptomi Nílus mellett élő gazdának, egy szudáni fiatalemberek, vagy egy főiskolás lánynak más gondja van, mint Krisztus emberi természetének a tisztázása, ha egyáltalán tudnak arról, hogy Jézus meghalt értük.

Ezek a maguk módján logikus felvetések! De a világon mindenkinek, fiatalnak és idősnek egyaránt, minden másnál szorongatóbb szüksége van megtudni azt, hogy van-e valahol valaki, aki megérti a helyzetét, küzdelmeit, elveszett reményeit? Ha Jézus az Egyetlen, akkor milyen segítséget várhat Tőle mindabban, amivel ma és holnap szembesül?

Az ellenvetés folytatódik: Ha Jézus még mindig mindenható Isten és a Békesség Fejedelme, akkor ez a teológiai ismeret mennyiben változtatja meg a helyzetemet? Jelest kaptam minden bibliaiskolai osztályban, amelyet elvégeztem. És rengeteget olvasok. De mi haszna van számomra annak, ha Jézus Ádám bűneset előtti természetében jött? Vagy ha ellenkezőleg, elődei DNS-ét örökölve minden tehertételükkel született? Akkor mi van?

Azonban ha olyan emberi lényként jött volna, aki nem tapasztalta gyengeségeinket és az ezekkel együtt járó stresszt, olyan helyzetben lennénk, mint az a gyerek, aki elé a híres baseball-játékost állítják példaként, mondván: „Látod? Meg lehet csinálni, szedd össze magad!”

Mások pedig azt fogják mondani: „Ha hozzánk teljesen hasonlóan, öröklött emberi gyengeségekkel született volna, akkor vétkezett volna, és neki is megváltóra lett volna szüksége.”

Az igazság az, hogy Jézus nagyszerű emberi lényé vált, akit napról-napra kísértések támadtak, amelyeknek azonban soha nem engedett! „Mindentől fogva” (*Zsid 2,17*) hasonlóvá lett hozzánk, mégis mindig a Szentlélekkel való kapcsolatot választotta. Ebben követhetjük, és hasonlóvá lehetünk Hozzá, győzhetünk, amint ő is győzött (*Jel 3,21*).

Jézus Krisztus földre jöttének célja tehát nemcsak az volt, hogy meghaljon a bűneinkért, hanem az is, hogy megmutassa: a Szentlélek segítségével legyőzhetjük a bűnöket – ahogyan Ő legyőzte – és úgy járhatunk, amint Ő járt. Ez az Újszövetség kettős hangsúlya és lényege. Ez az üdvösség öröme, itt és most!

Számít tehát, hogy mit gondolsz Jézusról, aki Istenhez könyörögve haladt át a Gecsemánén, és keresztet szenvedett. Jézus átélte az emberek minden becsmérést és visszautasítást gyerekkorától kezdve a mennybe való visszatéréséig. Megismerte ennek az életnek minden szenvedését, az elhagyatottságot és a megmérgezett lelkű emberek tomboló

dühét, amely kimerítette testi-lelki erejét. Férfi volt, aki tisztában volt a nemi ösztön erejével, amelyet Ő helyezett Ádámba és Évába, de tudta, hogyan korlátozza azt egy magasabb rendű cél érdekében. Osztozott minden emberi tapasztalatban gyermekként és felnőttként, **nem közvetve, hanem valóságosan!**

Ha valaki ma imádkozik, akár az óvodában, akár az egyetemen, akár fiatal férfiként vagy nőként, Jézus pontosan tudja, milyen küzdelem zajlik a lelkében, „Mert nem olyan főpapunk van, aki ne tudna megindulni erőtlenségeinken, hanem olyan, aki hozzánk hasonlóan kísértést szenvedett mindenben, kivéve a bűnt (de bűn nélkül – anélkül, hogy bűnt követett volna el). Járuljunk tehát bizalommal a kegyelem trónusához, hogy irgalmat [bűnbocsánatot], és kegyelmet [erőt] nyerjünk, amikor segítségre van szükségünk.” (Zsid 4,15-16; javított új protestáns fordítás). Amikor az epehólyagod ellenőrzésére van szükség, ne az ügyvédhez menj! Olyan emberhez fordulj, aki eleget tud az epehólyagról! Ha erkölcsi választásodhoz van sürgős segítségre szükséged, menj Jézushoz, aki itt élt a földön, és tudja, mit kellett tennie annak érdekében, hogy gondolkodása világos, döntése pedig helyes legyen.

Kihez fordult segítségért? A Szentlélekhez, hűséges társához: „könyörgésekkel és esedezésekkel, erős kiáltás és könyhullatás közben járult ahhoz, a ki képes megszabadítani őt... és meghallgattatott istenfélelméért” (Zsid 5,7).

Mire vonatkozott a kérés, amelyet meghallgatott a Szentlélek? Pontosán arra, amit adni akart – kristálytiszta gondolatokat és isteni ösztönzést, amelyek győzelemre vezetnek. Erre a csodálatos változásra számíthatunk imáinkra érkezett válaszként ma is. Azzal beszélhetünk, aki itt volt, ahol most vagyunk, és pontosan tudja, mire van szükségünk a következő lépés megtételéhez. Ezért fontos annyira Jézus emberi természetének helyes megértése.

A könyv címéről

A könyv címe (*A Fork in the Road*)⁷ és alcíme (*Questions on Doctrine: The Historic Adventist Divide of 1957*)⁸ egyaránt azt a gondolatot fejezi ki, hogy kettő van ott, ahol korábban egy volt.

Hasonló a szerző szóképe is a két összeütköző tektonikus lemezről, amely 2007 októberében, a *Questions on Doctrine* megjelenésének ötvenedik évfordulóján, az Andrews Egyetemen megtartott előadása alkalmával hatásosnak bizonyult. Máshol földrengésként írta le a *QOD* közzététele után történeteket.

Akármilyen metaforát alkalmazunk is a *Questions on Doctrine* hagyatékának leírására, hatása a hetednapos adventista teológiára mélységes volt. Olyannyira, hogy talán érthető, ha egyetlen szókép sem tudja megragadni annak az egyetlen könyvnek az adventista gondolkodásra még fél évszázaddal a megjelenése után is érezhető súlyosan kártékony befolyását.

7

8

„Isten szándéka az,
hogy az igazság előtérbe kerüljön,
vizsgálódás és beszéd tárgya legyen,
még ha megvetést tanúsítanak is iránta.
Minden vita, minden gyalázkodás,
minden erőfeszítés, hogy korlátozzák
a lelkiismeret szabadságát,
Isten eszközévé válik, hogy felébressze
a máskülönben szunnyadó
gondolkodását.”

(Ellen White: Gondolatok a hegyibeszédről
[The Mount of Blessing], p. 33.)

Korai figyelmeztető jelek: két tektonikus lemez

A *Questions on Doctrine* jegyzetekkel ellátott kiadásának szerkesztésekor George Knight sokak nevében állapította meg szokásos üde módján, hogy a *QOD* az adventisták számára az elmúlt ötven év legmegosztóbb könyvévé vált.⁹ Sokan gondolják úgy, hogy a felekezeti zűrzavarral a hetednapos adventista egyház súlyos árat fizetett ezért a teológiai kerülőúttért.¹⁰ Azok, akik másképp gondolják, történelmi-teológiai kómában voltak.

A *Questions on Doctrine* megjelenésének ötvenedik évfordulója alkalmából 2007. október 24. és 27. között a Michigan állambeli Berrien Springs-ben rendezett konferencián az én feladatom két kérdés megválaszolása volt: ***Mi történt, és miért?***

Az 1955 és 1957 közötti időszakban a fő probléma az volt, hogy az egyeztetéseken résztvevő felek akaratlanul egyesíteni próbáltak két egymástól eltérő teológiai rendszert a nélkül, hogy megértették volna eljárásuk következményeit. Amikor az adventisták megpróbálják ráteríteni teológiájukat az evangélikál rácsra, a figyelmeztető fények és csengők bekapcsolnak, mivel a két felület nem illeszkedik jól egymáshoz. Úgy tűnt, hogy sem az evangélikások, sem az adventisták nem látják az alapvető tantételeik közötti mély árkot, amely elválasztja egymástól a kálvinizmust és az arminianizmus adventista formáját.¹¹

A másik probléma az volt, hogy az adventisták nem vették észre: az ő tektonikus lemezük bizonyos oldalai nem egyesülhetnek teljesen a kálvinista tektonikus lemezzel. Az ennek a különbségnek a megszüntetésére irányuló próbálkozás következtében a két tektonikus lemez összeütközött, a teológiai földrengés pedig megrázta mind a két világot – a keletkezett törmelék pedig máig sem ülepedett le teljesen.¹²

A közelmúltban, amikor egy unióbizottságban beszéltük meg a *Questions on Doctrine* messze ható következményeit, inkább szomorú voltam, mint meglepett. Néhány reakció így hangzott: „Ez régen volt, Herb. Jobban érdekel bennünket a jelen és a jövő, mint a múlt.” Vagy: „Ebben évekkkel ezelőtt döntöttek a testvéreink. Miért kezdjük előlről?”

Máshol, amikor felvettem, hogy egyházunkban leginkább az 1957-ben történtek miatt léteznek és gyarapodnak az önfenntartó csoportok, többen üres tekintettel néztek rám, mások viszont új érdeklődéssel – még szerettek volna erről hallani. Minden történésnek van hatása,

9

10

11

12

és semmi nincs ok nélkül. A *QOD* kiadásának ötvenedik évfordulóján tartott konferencia ezért szentelt időt arra, hogy megvizsgálja az adventtörténelem leginkább megosztó hatású könyvével kapcsolatos ok-okozati összefüggéseket.

Egy barátságos levéllel kezdődött

A *QOD* története 1949. november 28.-án egy különleges méltánylást tartalmazó levéllel kezdődött, amelyet T. E. Unruh, a h. n. adventisták kelet-pennsylvaniai uniójának elnöke írt Dr. Donald Barnhouse-nak, a befolyásos *Eternity* folyóirat főszerkesztőjének, miután meghallgatta Barnhouse rádióelőadását a hit általi megigazulásról. Barnhouse meglepődött azon, hogy egy adventista vezető megdicsérte, mivel úgy tudta, hogy az adventisták a „cselekedetek általi megigazulásban” hisznek. Barnhouse azt is megjegyezte, hogy az adventistáknak „ördögi és veszélyes” krisztológiájuk van.¹³

Unruh ennek ellenére kitartott néhány levélváltásig. Egyik leveléhez mellékelte a „*Steps to Christ*” (Lépések Krisztushoz) című könyvet, „megerősítve ezzel az adventista tanítás evangéliumi jellegét”. Barnhouse egy *Eternity*-cikkel tüzelt vissza „*Hogyan olvassuk a vallási könyveket*” (How to Read Religious Books) címmel, amelyben azt állította, hogy a *Steps to Christ* „téves minden részében”, és az első oldalától kezdve „a hamisítvány jegyét” viseli magán. Azzal is vádolta Ellen White könyvét, hogy „univerzalizmust... féligazságokat és sátáni tévedéseket támogat, ... és olyan nagy hangsúlyt helyez Istennek a javíthatatlan ember iránti szeretetére, aminek már univerzalista íze van”¹⁴. Unruh úgy döntött, hogy nincs értelme a levelezés folytatásának. Unruh és Barnhouse között 1950 júniusától 1955-ig nem volt további kommunikáció.

Egy másik szál is beleszövődött az összképbe, amikor E. Schuyler English, a *Scofield Reference Bible* revíziós bizottságának elnöke szerkesztőségi cikket írt az *Our Hope* folyóiratba. Tévesen azt állította, hogy a hetednapos adventisták „tagadják Krisztus istenségét”, és „becsmérlik Krisztus személyét és művét”. Az utóbbi kijelentést egyes könyveinknek arra a megfogalmazására alapozta, hogy Jézus „bűnös, elbukott természetünk részese” volt.

Froom azonnal írt English-nek, határozottan állítva, hogy „a régi... kisebbségi nézetet tükröző kijelentést – amely Krisztusnak bűnös, elesett emberi természetet tulajdonít – téves volta miatt évekkel ezelőtt kitöröltük a *Bible Readings* (Bibliai olvasmányok) című könyvből, és vitathatatlan bizonyítékot szolgáltatunk az igazság mellett.”¹⁵

13

14

15

English ezt követően elismerte, hogy „hibát követett el az adventistákról írt cikkével”. Mivel még mindig határozottan állította, hogy Krisztus „nem volt részese az ember elesett, bűnös természetének”, Froom biztosította őt arról, hogy „ez pontosan az, amit mi is hiszünk”. Ehhez a mondathoz Froom lábjegyzetet is fűzött, Ellen White-nak egy szöveggörnyezetéből kiragadott magyarázatával, amely állítólag az ő nézetét támogatta.¹⁶

Itt lépett be Walter Martin, a fiatal kutató, akit az evanglikál világban a nem keresztény vallási kultuszok szaktekintélyeként ismertek, és Barnhouse tanácsadó szerkesztője volt az *Eternity*-nél. Következő könyvének befejezését készítette ekkor a szekták előretöréséről (*The Rise of Cults* címmel), amelyben a hetednapos adventistákat az öt nagy kultusz közé sorolta – a Jehova tanúi, a Christian Science, a mormonok és a Unity Church társaságában.¹⁷ De a Szentlélek arra készítette, hogy még egyszer vizsgálja át az adventistákra vonatkozó információkat, bizonyára méltányos akart lenni irántuk. Martin Toby Unruh-hoz fordult, mivel olvasta Unruh és Barnhouse öt évvel azelőtti levelezését.¹⁸

Martin ismerte Leroy Froomot a próféciamagyarázat történetéről szóló tiszteletet parancsoló fő műve alapján.¹⁹ Találkozót kért Unruh-tól Washingtonban, hogy interjút készíthessen Froommal és más vezetőkkel, a szektákról szóló, előkészítés alatt álló könyvéhez.

A továbbiak történelemmé váltak. A színpad készen állt a Barnhouse-t és Martint nyugtalanító kulcsfontosságú kérdések őszinte, nyílt megbeszéléséhez. Unruh és Froom felkérte Walter Read-et, a generálkonferencia területi titkárát és a bibliai nyelvek szakértőjét, hogy csatlakozzon hozzájuk, mivel úgy gondolta, hogy elérkezett az adventista történelemnek az a drámai pillanata, amikor az evanglikálok adventistákról alkotott elképzelése árnyaltabbá válik. Rövid idővel később meghívták a csoportba Roy Allan Andersont, a *Ministry* szerkesztőjét is.²⁰

A megbeszélések 1955 márciusában kezdődtek és 1956 májusában fejeződtek be.

„Örökérvényű igazságok”

Az adventista trió Martin kérdéseire egy listával válaszolt, amelyet Froom az örökérvényű igazságok felsorolásának nevezett. Ezek **Krisztus örök preegzisztenciája és teljes istensége; természetfölötti fogantatása és születése; büntelen földi élete; helyettes engesztelő halála a**

16

17

18

19

20

keresztén, amely egyszer s mindenkorra, és mindenre elegendő; szó szerinti feltámadása és mennybemenetele; közbenjárása az Atyánál, **a keresztén elvégzett engesztelése jótéteményeinek érvényesítése**; személyes, millennium előtti adventje, amelyről szilárdan, de időpont megjelölése nélkül hisszük, hogy közel van.²¹

Egy további előadásban Froom felsorolt bizonyos tantételeket, amelyek csak néhány evanglikál egyház tanításával egyeznek: „a bemeztéses kereszttség, a hetednapi szombat, a szabad akarat, a feltételes halhatatlanság és a bűnösök teljes megsemmisülése a végidőben”.

Az adventista trió bemutatott még egy harmadik, öt tantételből álló csoportot, amelyek egyediek az adventizmusban: a mennyei szentély, amelyben Krisztus kétfázisú szolgálatát végzi; a vizsgálati ítélet; a Prófétaság Lelke, amint az Ellen White szolgálatában megnyilvánult; Isten pecsétje és a fenevad bélyege; valamint Jelenések könyve 14. fejezetének hármias angyali üzenete. Ezt az ötöt jelölték meg a hetednapi adventisták megkülönböztető jellemzőjeként.²²

Martin hamar megértette, hogy amiről értesült, az „teljesen más, mint amit elgondolt és várt”.²³ Úgy látszott, hogy sok tanítást tévesen tulajdonított az adventistáknak „**az általa elolvasott adventista irodalom alapján**”. Nem sokkal később Martin azt mondta az adventistáknak, hogy „nem eretnekek vagytok, ahogy gondoltuk, hanem ellenkezőleg, megváltott testvérek Krisztusban”. Ő természetesen Froom „örök értékeket” felsoroló listájára irányította a figyelmét, noha elismerte, hogy a második felsorolásban szereplő tantételek egy részét is vallja néhány evanglikál gyülekezet.²⁴

Kettős kihívás

Martin számára az jelentette a kihívást, hogy a Zondervan Kiadó megbízta szektákról szóló könyvének befejezésével, amely az író terve szerint az adventisták hitét is ismertette volna.²⁵ Az adventista trióra az a teher nehezedett, hogy megindokolja egyháza számára, miért mellőzték a párbeszéd során a múlt bizonyos könyveit és tantételeit azt remélve, hogy az egyház tagsága meg fogja érteni eljárásukat, amellyel alkalmazkodtak az evanglikálok felfogásához. Ezen a ponton kezdődött meg a kísérlet a két tektonikus lemez egyesítésére. Froom, Read, és Anderson meggyőzte Martint and Barnhouse-t arról, hogy az olyan zavaró kérdések, mint Krisztus emberi természete és az engesztelés átfogó szemlélete – ahogy

1

21

22

23

24

25

Barnhouse leírta – a szélsőséges kisebbség szüleményei voltak, ahogyan hasonló vadtekintetű emberek a fundamentalista kereszténység minden területén vannak”.²⁶

A kocka el volt vetve! Legalábbis M. L. Andreasen, aki hosszú időn keresztül az adventizmus vezető teológusa volt, elolvasta Barnhouse folyóiratcikkét, és a „szélsőséges kisebbség” között találta magát a legtöbb adventista íróval együtt, akik hangsúlyozták Jézus emberi tapasztalatát és kétfázisú engesztelését.

19

A „szélsőséges kisebbség”

Nyilvánvaló volt, hogy Barnhouse vádja után minden, amit az adventista trió leír, gyanús lesz, és az adventista eréllyel fogja magát szembetalálni. A „szélsőséges kisebbség” vádja hiteltelenné válik, ha egy gyors pillantást vetünk azokra, kik hitték, hogy Jézus bűnre hajló testet vett magára, azért, hogy büntelen életet éljen. Gondold át a kiemelkedő „eszelős” adventista vezetők következő listáját: Francis Nichol, W. H. Branson, Ray Cottrell, Don Neufeld (ők mindnyájan Washingtonban éltek az 1950-es években) ugyanúgy, mint az adventista vezetés egy évszázada, például E. J. Waggoner, A. T. Jones, S. N. Haskell, W. W. Prescott, Uriah Smith, M. C. Wilcox, G. W. Reaser, G. B. Thompson, M. E. Kern, C. M. Snow, C. P. Bollman, Meade MacGuire, C. B. Haynes, I. H. Evans, L. A. Wilcox. William Wirth, E. F. Hackman, A. G. Daniells, Oscar Tait, Allen Walker, Merlin Neff, W. E. Howell, Gwynne Dalrymple, T. M. French, J. L. McElhany, C. Lester Bond, E. K. Slade, J. E. Fulton, D. H. Kress, Frederick Lee, L. H. Wood, A. V. Olson, Christian Edwardson, J. C. Stevens, F. M. Wilcox, A. W. Truman, F. G. Clifford, Varner Johns, Dallas Young, J. B. Conley, Fenton Edwin Froom, W. E. Read, J. A. McMillan, Benjamin Hoffman, H. L. Rudy, M. L. Andreasen (írásaival együtt), és azt, hogy Ellen White több százszor leírta, amit a *The Desire of Ages* (A világ reménye/Jézus élete) című könyv 49. oldalán félreérthetetlenül így fogalmazott meg: „... alávetette magát mindannak, amit az átöröklés hatalmas törvénye létrehozott... hogy osztozzon bánatunkban, kísértéseinkben, s hogy példát mutasson a büntelen életre.”²⁷

Bárcsak...

Bárcsak mind a két fél hátralépett volna egy csendes pillanatra, mert akkor észrevették volna, hogy mozgó célpontokra lőnek. Két különálló tektonikus lemezen állva próbálták meg egyesíteni a földkéreg két lemezét, földrengéseket okoztak, amelyeknek az utó rengései legalább ötven éve tartanak. Ha Froom nem lett volna türelmetlen, és nem engedett volna a sodró előfeltevésnek, mely elhomályosította egészséges történelmi érzékét az igazság iránt; ha

26

27

Anderson nem lett volna olyan izgatott attól, ami egy hatalmas közönségkapcsolati merítőkánálnak látszott – nem került volna sor a *QOD*-földrengésre.

Most különösnek tűnik, de ha Froom nem utasította volna el olyan gyorsan saját, az adventista vezetők között elvégzett, Krisztus emberi természetének értelmezésére vonatkozó nemhivatalos közvéleménykutatásának eredményeit, elkerülhette volna a kialakuló földrengést. A közvéleménykutatásának eredménye szerint „szinte mindenkinek az volt a véleménye”, hogy Krisztusnak „bűnre hajló természete”²⁸ volt.

Froom – levelében, amelyet R. R. Figuhrnak, a generálkonferencia elnökének írt – ezeknek a vezetőknek a szerencsétlen helyzetét okolta, azt, hogy „túl gyengék voltak teológiai felkészültségüket illetően, és abban, hogy jó benyomást tegyenek másokra”.²⁹ Froom egyszerűen szemellenzőt viselt egyéni feltételezései miatt, Figuhrt pedig megfélemlítette Froomnak, a *Ministry* folyóirat régi főszerkesztőjének tiszteletet kiváltó szellemi kalibere.³⁰

20

Második fejezet

2

Mindkét fél alapvető hibája

A kálvinizmus és az arminianizmus – a két tektonikus lemez – összeütközéshez közeledett. Ahogyan a szeizmológusoknak vannak eszközeik a mozgó földkéreg-lemezek várható összeütközésének előrejelzésére, ugyanúgy készen kellene állnia az éber teológusok jelzőrendszerének is. Amikor adventisták teológiai rendszerüket megpróbálják hozzáigazítani az evanglikál kálvinizmushoz, a számítógép figyelmeztető fényeinek ki kellene gyulladniuk, mielőtt nem várt, súlyos következmények sújtják mindkét felet. Sok evanglikál kortárs próbálta figyelmeztetni Barnhouse-t és Martint a kockázatokra, de a teljes történet csak idővel fog kiderülni.³¹

28

29

30

31

A legtöbb evangélikáknak az evangélikál kálvinizmus a teológiai kaptafája, annak ellenére, hogy az evangélikálok egy része megpróbált néhány ágat beoltani az arminiánus fába.³² A kálvinizmus fája a részrehajló – egyedül szuverén – Isten elképzelésében gyökerezik, aki úgy uralkodik, hogy mindazt előre elrendelte, ami történik ezen a világon. Tehát csak bizonyos férfiakat és nőket választott ki az üdvösségre, másokat nem; az utóbbi csoport az örökké égő pokolba jut. Az ember felelősségét ez semmissé teszi, Isten rendeli el mindenkinek a sorsát, mivel az Ő akaratát senki sem tudja megghiúsítani.

A kálvinizmus Augustinusban gyökerezik

A kálvinizmus gyökereit Augustinus teológiája táplálta, akit sokan az ókor legnagyobb teológusának tekintenek, és akinek a római katolicizmus is nagymértékben adósa.³³ Ágoston logikus, de téves előfeltételezése Isten korlátlan uralmáról³⁴ volt az, ami az eredendő bűnnel és az emberi természet teljes megromlásával kapcsolatos újtó elképzelésekhez vezette. Ezeket a sajátos elképzeléseket vették át követői a hatodik századtól kezdve – Aquinói Tamáson és a reformáción keresztül – mind a mai napig;³⁵

24

Az öt pont

A kálvinisták teológiájukat a híres öt pontban összegzik, ezek mindegyikét Isten korlátlan uralmának elvéből származtatják.

1. Az emberiség eredendően bűnös állapota
2. Feltétel nélküli kiválasztás (egyesekek ki lettek választva az üdvösségre, mások nem)
3. Korlátozott engesztelés (Krisztus csak a kiválasztottakért halt meg)
4. Az ellenállhatatlan kegyelem (a választott férfiak és nők a hit „ajándékát” kapják)
5. A kegyelem állapotban való megmaradás („egyszer megváltva, örökre megváltva”)

Az arminiánusok felfogása a szabadság elvében gyökerezik, amely az Isten és Sátán közötti nagy küzdelem alapkérdése. Mivel Isten az embert szeretetből és szeretetre teremtette, ezért az arminiánusok az Isten és Sátán közötti nagy küzdelemnek az ember felelősségére vonatkozó minden lényeges kérdésében ellentmondanak a kálvinistáknak. Ugyanakkor a legtöbb arminiánus, hiányolva teológiai rendszere integritását, sok pontban egyetért a kálvinistákkal, így például az emberi természet megromlott voltát illetően; abban, hogy a negyedik parancsolat szombatja a vasárnap; a lélek halhatatlanságából következően pedig az örökké égő pokolban, és más, bibliailag ellentmondásos tanításokban.

32

33

34

35

Az Isten szeretetére adott válaszként megnyilvánuló emberi felelősség és együttműködés fogalma viszont a 16. században az arminiánusok számára a római katolikusoktól és a kálvinistáktól eltérően alapvető és központi igazsággá vált. A kálvinisták erre hihetetlen kegyetlenséggel válaszoltak! A predestinációt az arminiánusok bibliaellenes tanításnak tartották. Azt a bibliai üzenetet fogadták el, hogy Jézus valóban a bűnösökért halt meg, minden bűnös emberért, nem csupán egy kiválasztott kisebbségért. Számukra az elhatározás, hogy Krisztus követői lesznek, a gondolkodó ember válasza volt, ezért utasították el többek között a gyermekkeresztséget is.

Az arminiánusok arról voltak meggyőződve, hogy azok, akik véglegesen elvesznek, elutasítják (1) Isten felkínált bűnbocsánatát és (2) Isten hatalmát, amely által átalakulhatott volna az életük. Ilyen módon a legtöbb arminiánus a megszentelődést ugyanolyan lényegesnek tekintette, mint a megigazulást – azt az igazságot, amelyet a kálvinisták azért utasítottak el, mert nem illett bele szűk kényszerzubbonyukba – az ember részét nem tartották fontosnak.

Az arminiánusok nem erőltették magukra a kálvinista kényszerzubbonyt, amely azt feltételezi, hogy Krisztusnak a Kálvárián elvégzett műve elegendő az üdvösséghez, és főpapként végzett szolgálatának nincs semmi köze férfiak és nők végső üdvösségéhez.

Csupán törvényszéki megváltás

A kálvinizmus kényszerzubbonya a „törvényszéki megváltás” felfogásához vezetett, amely 400 éven keresztül nyugtalanította a keresztény egyházat. A **törvényszéki megváltás** szinonimája a **büntetőjogi helyettesítés**, amelynek során valamilyen módon (1) Jézus halála kiengesztelte Isten haragját, (2) a bűnös pedig bocsánatot nyert „hit” által, ami megfosztja a folyamatot az ember jellemének bármilyen változásától. Ez a Biblia tanításával ellentétes elképzelés összemosta a kegyelem művét és a „hit általi megigazulás” jelentőségét.³⁶ Ez a fogalomzavar volt az adventista egyházban 1960 óta történt megoszlások mögött. Sokak számára rögeszmévé vált.

Az adventista trió végzetes hibája

Az egyik legfontosabb probléma, amely elől Froom, Anderson és Read kitérni látszott, az volt, hogy az adventisták nem tartoznak sem a kálvinista, sem az arminiánus tektonikus lemezhez. Ez volt a végzetes hibájuk – felkészületlenek voltak arra, hogy bemutassák a klasszikus adventizmus jellegét!

Az adventisták például különböznek a kálvinistáktól és sok arminiánustól az emberi nem természetéről vallott nézetük tekintetében – vagyis nem hiszünk a lélek halhatatlanságában,

ami közvetlenül összefügg az eredendő bűnről és az emberi test és elme természetéről vallott felfogásunkkal.

Mivel teljesebben értjük, miért lett Jézus a főpapunk, az adventisták körültekintően gondolkodnak arról, hogyan érinti közvetlenül főpapi szolgálata az ember személyes üdvösségét és felkészülését az örök életre. Tehát a QOD-trió nem tette teljesen világossá Barnhouse és Martin számára, hogy Urunk kereszthalála és főpapi szolgálata elfedező munkájának két egyenrangú része, ami közvetlenül érinti személyes felelősségünket megváltásunk folyamatában. Erre még visszatérünk.

Továbbá, mivel az adventisták már egy évszázada majdnem egyöntetűen elfogadták a bibliai tanítást, amely szerint Jézus „mindenestől fogva” emberi lényként született, és „megkísértetett mindenben, hozzánk hasonlóan” (Zsid 2,17; 4,15), találkozott Sátánnal és legyőzte tüzes nyilait ugyanúgy, ahogy ezt tőlünk kéri – a Szentlélek ereje által. Megmutatta nekünk, hogyan kell élnünk és meghalnunk, hogy végül elnyerhessük az örök életet. Ezt sem hangsúlyozták Martinnak és Barnhouse-nak, ami az adventista trió sajnálatos mulasztása volt.

26

Elvi kérdések

Az 1955-57-es földrengés elvi kérdései világosak voltak: (1) különbségek a bűn, az eredendő bűn és folyományaik tekintetében és (2) feltételeesség és szabad akarat – ezek mindegyike hatással volt (a) Krisztus emberi természetének értelmezésére (b) engesztelésének több szempontjára és (c) mindezek eszkatológiai következményeire. Az alapkérdés az ember természetének kérdése, az adventista teológiai rendszer kulcsa volt.

Az adventista trió tagjai nagyon tiszteletben tartott vezetők voltak

Hogyan történhetett meg mindez? Adventista barátaink iránti teljes tisztelettel állapítjuk meg a következőket:

R. A. Anderson nagyra becsült hitszónok és nyilvános evangélista volt. Igehirdetései több kontinensen élményt jelentettek a nagyszámú hallgatóság számára. Az 1950-es években a *Ministry*, a havonta megjelenő adventista folyóirat szerkesztőjeként dolgozott, amelyet az adventista vezetők és lelkészek lelkesen olvastak. Anderson nem számított gyakorlott teológusnak.

W. E. Read a bibliai nyelvek ismerője volt, és tiszteletben tartott, nagyra becsült egyházi vezetőnek tekintették, a rendszeres teológiában azonban ő sem volt jártas. Fehér kecskeszakálla és halk, kicsit sípoló hangja kellemes jelenségé tette. Froom-mal kölcsönösen bizalmatlanok voltak egymás iránt.³⁷

Leroy Froom-ot keresztény körökben jól ismerték fáradhatatlan kutatómunkája révén. Nagyobb művei: *The Prophetic Faith of Our Fathers* (Atyáink prófétai hite) és *The Conditionalist Faith of Our Fathers* (Atyáink kondicionalista hite)³⁸ sok felekezetben a hittudósok etalonjává vált. Froom rendkívüli képességű ember volt, hatalmas energiája vezetővé tette minden társalgásban. A rendszeres teológia azonban nem az ő esete volt.

Személyes barátok

Mindhárman rendkívüli, nagyra becsült emberek voltak. Az 1970-es években, amíg én a Review and Herald társszerkesztőjeként dolgoztam, Froom időnként meglátogatott, hogy megbeszéljük a világ és az egyház aktuális eseményeit. Pontosán ismerte teológiai álláspontomat hetenkénti szerkesztőségi cikkeimből, amelyek szándékosan a *QOD*-ban lévő hibákra összpontosítottak, teológiai nézeteink különbözősége azonban nem zavarta meg barátságunkat. Froom elegánsan öregedett. Amikor 84 éves korában halálán volt a Takoma Park-beli idősek otthonában, valószínűleg én voltam az egyik utolsó ember, aki megsimogatta a kezét. Kincsként őrzöm az emlékét.

Andersonnal apa-fiú viszonyban voltam, otthonunkban evett; gyermekeinkre nagy hatással volt. Nyugdíjas korában, különösen az után, hogy Loma Lindába költözött, rendszeresen – legalább havonta – felhívott. Jól ismert, de már gyenge és érdes hangján kérdezte: „Herb, mi történik az egyházunkban?” Soha nem volt bátorságom ahhoz, hogy felvessem: a legtöbb probléma, amely nyugtalanítja őt, a *QOD* kiadásával kezdődött. Anderson vén, a mintaszerű igehirdető és jó barát 1985-ben, 90 éves korában hunyt el.

Az igazság az, hogy a mi adventista triónk nem versenyezhetett a két gyakorlott teológussal, Martinnal és Barnhouse-szal, a kálvinista evangelikalizmus specialistáival. 1955-ben az a tudatos döntés tette még nehezebbé a helyzetet, hogy mellőzték az egyház évtizedek óta³⁹ rangidős teológusát, Andreasent. Andreasen több évig az adventista teológiai főiskola rendszeres teológia tanszékének vezetője volt, 1949-ben ment nyugdíjba. Számptalan cikket és legalább tizenhárom könyvet írt, amelyek közül néhányat az óta sem múltak felül.⁴⁰

Teljesen megerősíthetem dr. Knight mélyenszántó kijelentését a *QOD* jegyzetekkel ellátott kiadásának bevezetésében: „Visszatekintve az ember eltűnődhet azon, mennyire másként alakult volna az adventista történelem, **ha** Andreasen konzultált volna a könyv három szerkesztőjével az engeszteléssel kapcsolatos adventista álláspont megfogalmazásáról, **ha** Froom és munkatársai között nem lett volna véleménykülönbség a Krisztus emberi

38

39

40

természetével kapcsolatos kérdések kezelésében, **ha** Froomnak és Andreasennek lágyabb személyisége lett volna.”⁴¹ Valószínűleg akkor sem tudnánk jobb fejleményekről beszámolni!

Harmadik fejezet

Egy teológiai zsákutca elemzése

A „mi lett volna, ha” gondolatmenetek helyett azzal foglalkozunk, ami megtörtént. Most, 50 év elteltével fogjuk fel, hogy az 1957-es *QOD*-robbanás törmelékét figyelmesen és becsületesen el kell takarítanunk. Miért volt a 2007-es *QOD*-szeminárium több egy előadásnál? Azért, mert:

1. Tartozunk vele azoknak a lelkészeknek és vezetőknek, akik 1957 után kapták képzésüket. Őket arra tanították, hogy *QOD* következtetései tisztességesen mutatják be az adventmozgalom alapvető hitelveit.
2. Tartozunk vele a laikus tagok egy egész generációjának is, akiknek kevés fogódzója van azoknak a napirenden lévő hatalmas kérdéseknek a megválaszolásához, amelyek miatt ma kockán forog a tiszta adventista gondolkodás. A világ több részén csodálkoznak azon, hogy bizonyos teológiai problémák még mindig megosztják egyházunkat, és hogy olyan sok „független” csoport van világszerte.

Mielőtt elemzünk néhányat a *QOD*-ba beágyazódott teológiai hibák közül, meg kell jegyeznünk, hogy a *QOD* sok része jól szolgált bennünket, az például, ahogyan a törvényt és a legalizmust, a szombatot és a vasárnapot, vagy Dániel könyve 7-9. fejezeteit kezeli. Maga Andersen is azt mondta, hogy „olyan sok jó dolog van a könyvben, hogy sokak számára valódi segítséget jelenthet”.⁴²

Néhány problémás terület azonban nagyon szembeötlő! Már említettük a félrevezető utalást a rengeteg adventista lelki vezetőre, akiket „szélsőséges kisebbség”-nek minősítettek. A második zavarba hozó dolog Ellen White idézeteinek elképesztően visszás felhasználása és indokolatlan alcímek alatti csoportosítása. Dr. Knight jól elemzi ezt, amikor így ír az 1957-es *QOD*-ról: „*hamis elképzelést kelt Krisztus emberi természetéről*”, és az egyik alcím azt mondja a Megváltóról, hogy „*Bűntelen emberi természetet vett föl*”, ami különösen kérdéses, mivel Ellen

41

42

White-nak olyan nézetet tulajdonít, amelynek az ellenkezőjét hangsúlyozta ismétlődően: Krisztus „**bűnös természetünket vette fel...**”⁴³

32

Az 1970-es évek elején, amikor a Review and Herald egyik szerkesztőjeként szolgáltam, olyan könyvtári állomány állt rendelkezésemre, amelynek segítségével ellenőrizhettem a *QOD* jegyzeteinek és tárgymutatóinak minden állítását. Újra és újra megdöbbentem az White-idézetek összeállítóinak nyilvánvaló elfogultságán. Amikor volt rá idő, bevittem az eredeti forrásokat Ken Wood főszerkesztői irodájába, és megosztottuk egymással elképedésünket és zavarunkat, hogy az egyházat évtizedeken keresztül megtévesztették ilyen kritikus témákban. Sok kijelentést kihagyás-jelzéssel (...) szándékosan megváltoztattak, sokat pedig csak részben idéztek, eltávolítva a szövegösszefüggés által nyújtott világosságot.⁴⁴

A harmadik problémát az a módszer jelentette, amelyet az adventista trió többször használt bizonyos nem adventista álláspontok alátámasztására. Froom enciklopédikus ismereteire támaszkodva néhány alkalommal a feltételes halhatatlanság élharcosainak tudományát használta fel arra, hogy megerősítse az ember természetére és az erkölcsi törvény változhatatlanságára vonatkozó adventista álláspontot.⁴⁵ Amikor azonban a trió védeni próbálta a Krisztus emberi természetére vonatkozó évszázados, rendkívül fontos felfogásunkat, számukra homályos területre léptek. Protestáns hittudósok egész sorára hivatkozhattak volna, hogy nyomatékosítsák az adventista vezetőknek ezt a régóta vallott álláspontját, de ezt egyikük sem tette meg.

A kálvinisták és az adventisták nézetei közötti különbségek kiküszöbölésére irányuló hősies próbálkozások következtében lényeges teológiai kérdéseket magyaráztak félre. Nincs az a történeti elemzés, amely elkendőzné ezt a visszaélést. ***Az adventisták az évszázad történelmi lehetőségét szalasztották el!*** Az adventistáknak soha nem adatott ilyen alkalom arra, hogy szívélyesen tisztázhassanak minden félreértést a protestánsokkal, és megmagyarázzák azokat a megkülönböztető tantételeket, amelyeket fontosnak tartanak.

Nyilvánvalóan lehet úgy érvelni, hogy ha mi feltártuk volna az adventista hitelvek összefüggő rendszerét, Martin és Barnhouse talán másképp reagált volna. A *QOD* talán meg sem jelent volna!

További „mi lett volna, ha” gondolatok

33

Folytassuk a mérlegelést! (1) Ha a *QOD* megnyerően világos lett volna a hitelvek tekintetében, az adventista egyház nem termelte volna ki azt a sok zavaros reakciót,

43

44

45

amelyekből az ún. „független” csoportok fejlődtek ki. Végignézve ezeket a független szolgálatokat, többségük két különleges adventista igazság elhanyagolását kifogásolja: az egyik ezek közül Jézus kettős főpapi szolgálata, a másik elődeinek genetikai örökségéből adódó emberi természete.⁴⁶

(2) Egy újabb „mi lett volna, ha” kérdést vet fel az a teológiai irányváltás, amely az 1960-as évektől jelent meg bizonyos főiskoláinkon. Néhány új bizonytalanság, amely teológiai csíráként lebegett a *QOD*-ban, akaratlan következményekhez vezetett az adventista vérkeringésben; az úgynevezett „új teológia” megváltoztatta az Isten által elvárt jellemátalakulásra helyezett évszázados hangsúlyt. 1957-től ezekhez az új teológiai irányokhoz kapcsolódóan megpróbálták „felülvizsgálni” 1888-as generálkonferencián történeteket, és kísérletet tettek Ellen G. White újraértékelésére – ennek következtében ihletettséget emelték ki teológiai éleslátásának és teológiai hozzájárulásának rovására.

(3) További „mi lett volna, ha” problémát jelent az a hallgatás, amely a tömegtájékoztatási eszközökben, szószékeken és osztálytermekben az előző negyven év fő témáira helyezett megfelelő hangsúly hiányából fakadt, amikor a vizsgálati ítéletről, a késői esőről, a hangos kiáltásról, az elpecsételés munkájáról, Krisztus emberi természetének személyes jelentőségéről, a sorsunkat meghatározó jellemről, a második advent késedelméről volt szó.⁴⁷

(4) Mit mondjunk arra a „mi lett volna, ha” kérdésre, amely arra a példátlan esetre vonatkozik, amikor Figuhr félrevezető kijelentéseket tett a Ministry 1958. januári számának cikkében? Ezt írta: „Felekezetünk valószínűleg még nem jelentetett meg olyan könyvet, amelyet felelős emberek ilyen nagy csoportja olvasott el figyelmesen kiadása előtt. Mintegy 250 amerikai és más országból való ember kapta meg a kézirat másolatát. A körülbelül 14 fős kézirat-előkészítő munkacsoport olyan gondos munkát végzett, hogy igen kevés javítási javaslat született. A jóváhagyás ugyanakkor egybehangzó volt.”

Valójában azonban kevesen mondtak véleményt, és „azok, akik reagáltak, számos metsző (és mint kiderült, profetikus) kritikát szolgáltatottak.⁴⁸ (Abban az időszakban az adventisták, vezetők és laikusok számára egyaránt természetes volt, hogy elhiggyék kortárs vezetőik kijelentéseit – különösen, ha azok nyomtatásban voltak. Ezek a megtévesztő vezetői állítások az adventisták egész generációját rabolták meg!

A tévhit fenntartása

34

46

47

48

Példaként Anderson szerkesztőségi cikkét hozom fel: a *Ministry* 1957. júniusi számában állandósította a tévhitet: „Az összes könyv közül, amelyet valaha kiadtunk, egyiket sem vizsgáltuk meg gondosabban, mint ezt. ... Nem készítettek kéziratot elővigyázatosabban, és nem vártak könyvet lelkesebb várakozással.”

Sőt, a generálkonferencia elnöke, R. R. Figuhr még bizarrabbá tette a helyzetet, amikor a *Ministry* 1958. januári számában ezt írta: „Ez a könyv felelős vezetők nagy csoportjának elővigyázatos munkáját mutatja be, és a Prófétaság Lelkétől egyedülállóan értékes idézeteket tartalmaz, ezért hisszük, hogy fontos küldetést tölt be kiadványaink között.”

Csoport-gondolkodás

Különös példája ez a csoport-gondolkodásnak, amely mindenkit „érezstelenített” a generálkonferenciai csoportban 1957-1958-ban és következő évtizedekben. A *Ministry* 1958. márciusi számában Anderson folytatta ezt a lidércnyomásszerű drámát a *QOD* közzététele utáni lelkes fogadtatás megismétlődése után.

Rámutatott, hogy noha 250 felekezeti vezető hagyta jóvá a kéziratot, akik a kisebb javaslatoktól eltekintve semmilyen tartalmi változtatást nem láttak szükségesnek. ... Tettek néhány értékes javaslatot, de a tantételekkel kapcsolatban nem merült fel nagyobb kifogás. Sőt, a *Questions on Doctrine* figyelmes olvasása tudatosítja az emberben, hogy a Biblia az elejétől a végéig hitelesíti felekezetünk hitelveit. Ennek fényében meglepőnek tartjuk, hogy a könyv egy részét, és a *Ministry* bizonyos kijelentéseit egy jelentéktelen kisebbség félreértette. Ez különösen az általános értékelés hátterén meglepő számunkra.”

Ebben azonban más is szerepet játszott. Nyilvánvalóan éppen Anderson érezte magát kényelmetlenül. Meg akarta győzni magát és az adventista egyházat is. Így folytatta: „Amint már megállapítottuk, a világ minden részéből az őszinte hála kinyilvánítása érkezett könyvünk meggyőző és tudományos válaszáért. Ez is bizonyítja, hogy felekezetünk hitelvei egységesek, és a *Questions on Doctrine* teljes összhangban van a Prófétaság Lelkének fél évszázada birtokunkban lévő világos kijelentéseivel.”

Loma Linda szakértői

Tehát Anderson szerint azok, akik nem értenek egyet a *QOD*-dal, biztosan nem tartoznak a valódi adventizmus főáramába, vagy nem hisznek a Prófétaság Lelkében! Ez az üzenet sokakra hatott szerte az Egyesült Államokban. Másfelől viszont kiváló Loma Linda-i vezetők egy csoportja teljesen félreérthetetlen kijelentést tett, azzal vádolva a *QOD*-ot, hogy „hamisan állítja be” hitünk bizonyos alapelemeit, és veszélyezteti más tanításait is, valamint hogy „a könyv bizonyos kijelentéseit és tanításait népünk jelentős része soha nem fogadta el. Valójában az a meggyőződésünk, hogy J. H. Kellogg több mint fél évszázaddal ezelőtti panteista

vitája óta nem okozott semmi ilyen nyugtalanságot, véleményeltérést és megoszlást népünk között, mint ennek a könyvnek a kiadása.”⁴⁹

Visszatekintve megállapíthatjuk, hogy a *QOD*-trió már a könyv kiadása előtt igen eredményes propaganda-kampányt hajtott végre.⁵⁰ Előkészítették az adventistákat az „új” felfogás elfogadására: megkérdőjelezték Jézus Krisztus bűnre hajló emberi természetét és főpapi szolgálatának azt a magyarázatát, hogy a mennyei szentélyben áldozatának jótéteményeit igényli számunkra. (Erre később még visszatérünk.)

1958. január 23.-án Figuhr, a generálkonferencia elnöke azt írta a *Review and Herald*-ba, hogy a *Questions on Doctrine*-t “a generálkonferencia készítette legrátermettebb szakértőink által, és vezetőink hagyták jóvá, hogy megmutassák a világnak az adventista hitelvek és tanítások valódi evangéliumi jellegét.”⁵¹

1956. július 25.-én Froom ezt írta: „Nem konzultálhatott volna ennél több kiváló és reprezentatív csoport. Nem hagyhatták volna jóvá ennél hozzáértőbb emberek a könyvet. És ők megtették.”⁵²

Üres képzelődés!

A mitikus mantra

Ott voltam. Olvastam és hallottam, hogy ennek az adventista vezetőkől álló nagy csoportnak a mantrája valóban megerősítette a *QOD*-megközelítést. Csak később derült ki az igazság: nagyon kevesen válaszoltak ténylegesen. Semmi nem érkezett Észak-Amerikán kívülről; nem válaszolt egyetlen észak-amerikai helyi vagy uniókonferenciai ügyintéző⁵³ sem, részben a döbbenettől, vagy jobban belegondolva, azért, mert azt gondolták, hogy a *QOD* úgyszemint jut el sehová.

A *Review*-nél és *Herald Publishing Association*-nál dolgozó szerkesztőink egyéni leveleket küldtek Figuhrnak és a *QOD*-triónak. Mindegyik az általános eljárással kapcsolatos aggodalmukat fejezte ki, illetve több bibliai bizonyítékot reméltek hitelveink alátámasztására.⁵⁴

49

50

51

52

53

54

Cottrell 16 oldalas figyelmeztetése

A *bibliakommentár* utánozhatatlan társszerzője, Raymond Cottrell elképzelhetetlennek tartotta, hogy csak egyoldalas levelet írjon. Akkor különösen így volt ezzel, amikor megkérte a *Review* szerkesztőbizottságát, hogy reagáljon a *QOD*-ra. Tizenhat oldalas értékelésében, amelyet 1956 novemberében kizárólagosan a generálkonferencia vezetőinek írt, aggodalmának öt területét sorolta fel: (1) az adventista teológia megváltoztatását, (2) Ellen G. White-ot, (3) a maradék egyházat, (4) az adventizmusnak az evanglikál egyházakhoz való viszonyulását és (5) Martin tervét az adventizmusról szóló könyv megírására vonatkozóan.⁵⁵

(1) Cottrell kijelentette: az evanglikálok állítása, amely szerint az adventizmus a közelmúltban megváltozott, „alapvető tévedés”. (2) Cottrell úgy érvelt, hogy Ellen White soha nem formált jogot a tévedhetetlenségre és „nincs lényegi különbség a Biblia és Ellen White írásai között az ihletettség foka, a tévedhetetlenség, a megbízhatóság minősége vagy a hetednap Adventisták meggyőződésére és életére vonatkozó kötelező erő szempontjából”. (3) Cottrell határozottan állította, hogy az adventisták nem változtatták meg hirtelen a maradék egyház definícióját, mozgalmukat még mindig a maradék egyháznak tekintik, miközben azzal a hívással fordulnak másokhoz, hogy csatlakozzanak hozzájuk. (4) Cottrell felhívta arra a figyelmet, hogy egyik evanglikál egyház sem tudott egyetérteni a prozelitizmus tiltásával, mivel sehol, semmilyen gyülekezet nem tudta megakadályozni a tagok áttérését másik egyházba. (5) Cottrell megkérdőjelezte Martin adventizmusról szóló könyvének tárgyilagosságát, hiszen az olvasók nem fogják tudni, hol érnek véget a tények, és hol kezdődnek Martin értelmezései.

Cottrell azzal fejezte be a *QOD*-dal kapcsolatos félelmeinek felsorolását, hogy már a szerkesztési munka közben tisztaságot és becsületességet kért az adventista trió tagjaitól. Attól tartott, hogy Martin – amikor rájön, hogy a *QOD* nem képviselte tisztán az adventista gondolkodásmódot, tehát őt és Barnhouse-t szándékosan félrevezették – „becsapva” fogja érezni magát, ami „nagyon el fogja keseríteni”.

Záró mondataiban Cottrell előre megmondta: „Szinte biztos az is, hogy az ellenállás vihara fog keletkezni, amikor lelkészeink és egyházunk tagjai felfedezik azoknak a megfogalmazásoknak a valódi jelentését, amelyek által közelebb kerültünk Martinhoz és a többi evanglikálhoz.” Figyelmeztetett, hogy számítanunk kell egy „komoly megoszlásra, amikor a *QOD* és Martin könyve is megjelenik, de még van idő, hogy megfelelő lépésekkel tisztázzuk a helyzetet **most, mielőtt** Martin könyvét kiadják, és kifejtsük (a *Questions on Doctrine*-ban) az [adventista] felfogás világos magyarázatát” (Cottrell kiemelése).⁵⁶

55

56

Cottrell figyelmeztetéseinek és javaslatainak semmilyen hatása nem látszott az elkészült *QOD*-on.⁵⁷

Nichol jelzése

Francis D. Nichol, a *Review and Herald* szerkesztője, bizalmas levélben ezt írta Figuhrnak: „...többen vagyunk, akik komoly átgondolás után sem tudjuk támogatni a Martinnak tett kijelentések egy részét.” Kifejezte aggodalmát amiatt, hogy a *QOD*-trió „vagy nem érzékelte a legjellegzetesebb tanbeli különbségek horderejét, vagy engedett a kísértésnek, hogy elhomályosítsa a különbségeket, és középutat találjon a barátság érdekében”.⁵⁸

Noha még sor került kisebb szerkesztési munkára, a *QOD* nem utalt arra, hogy az észrevételek lényegesen befolyásolták volna tartalmát. Az adventista trió győzedelmeskedett, mintha a kézirat bírálói nem számítottak volna. Figyeld meg a *QOD* bevezetésének extravagáns nyelvezetét: „Ezek a válaszok felekezeti álláspontját képviselik. ... Könyvünket valóban reprezentatívnak lehet tekinteni.”⁵⁹

Úgy emlékszem rá, mintha tegnap történt volna: a *QOD*-trió végül azt mondta 1957. január 30.-án a *Review and Herald* szerkesztőbizottságának, hogy további szerkesztést nem engedélyeznek. Így a *Review and Herald* kiadó nem biztosított szerkesztői felügyeletet, egyszerűen csak a könyv kinyomtatója és forgalmazója volt, vagyis nem viselt felelősséget a tartalmáért.⁶⁰

Kézmosás

Azon a délelőttön Raymond Cottrell kiment a bibliakommentár szerkesztőinek irodájából, és bal karján egy törülközővel, jobbában pedig egy lavór vízzel tért vissza. Aztán a kommentárszerkesztő munkacsoport minden tagja megmosta a kezét, annak jeléül, hogy további hozzájárulást a *QOD*-hoz, vagy felelősséget annak tartalmáért nem vállalunk. Akkor még nem ismertük a mosdótál körül végrehajtott jelképes cselekedetünk minden következményét!

Több hónappal a *QOD* nyomtatása előtt egy rejtett ütközet zajlott le M. L. Andreasen és a *QOD*-trió tagjai között. Andreasen először bizalmasan megírta aggodalmait Figuhrnak, aki mindent megtett, hogy lojális legyen a trió iránt. A Ministry több szerkesztőségi cikkben megkongatta Andreasen vészharangját, amivel megalapozott nyugtalanságot keltett. Más

57

58

59

60

egyházi vezetők a generálkonferencia tisztségviselőihez fordultak azzal a kéréssel, hogy a kéziratot legalább Andreasen nézze át kiadás előtt – mindnyájukat elutasították. Ez az egész levelezés megéled dr. Nam doktori disszertációjában, amelyet reményeim szerint hamarosan könyv formában kiadnak.

A gondolkodó emberek, mint például Merlin Neff és Richard Lewis⁶¹ – mindketten könyvszerkesztők a Pacific Press Publishing Associationnál – súlyos aggodalmukat fejezték ki Andreasen védelmében. M. E. Kern, generálkonferenciai tisztségviselő⁶², aki mások képviselőjében emelt szót, mélyen érintett volt. Észak-amerikai vezetők, például R. R. Bietz, következményként nagy szerencsétlenségre számítottak, „ebből tornádó lesz” – mondták.⁶³

Theodore Carcich, a Central Union Conference elnöke, levelet küldött a helyi területi elnököknek: „Mézes-mázos szavakkal, az állítólagos keresztény testvériségre hivatkozva Mr. Martin ugyanazt a teológiai kotyvalékot szolgálja föl ... amelyet lelki elődeink évekkal ezelőtt elutasítottak.” Figuhrnak szóló levelében a QOD-ot arra irányuló „okos és szövevényes kísérletnek nevezte, hogy tönkretegyék a hetednapos adventisták alapvető hitelvéit”.⁶⁴

Edward Heppenstall baljóslatúan ezt írta: „Nagyon szerencsétlen helyzet fog előállni, ha ... a kiadás után valamelyik tételt a munkások nagy része el fogja utasítani; ennek belső és külső zűrzavar lesz a következménye”.⁶⁵

Cottrell még prófétaibb volt: „Biztosak lehetünk benne, hogy semmi nem lesz a tervezett könyvben, ami segíteni fog a következő 50 év kiheverésében.”⁶⁶

Miért nem beszéltek a bibliakommentár szerkesztői hangosabban?

Tudom, hogy sokakban felmerül a kérdés: Miért nem reagáltak a bibliakommentár szerkesztői előbb vagy hangosabban? Amint már láttuk, a különböző szerkesztők kifejezték aggodalmaikat, de nem nyilvánosan vagy a folyóiratukban. Miért? Két jellemző ok miatt:

1) Egyáltalán nem gondoltuk, hogy a QOD eljut valahová. Ki venné meg? Eszünkbe sem jutott, hogy olyan rámenős közvéleménykutatást végezzünk, amelyet a Ministry szerkesztői csináltak a generálkonferencia elnökének lebegő áldásával. Egy jelentős árváltozás után sok területet felszólítottak, hogy a QOD-ot minden munkásuknak küldjék el.

61

62

63

64

65

66

2) Egy nagyobb elképzelés volt a háttérben – a szerkesztők nem akartak nyilvánosan állást foglalni, mert a Review és Herald Publishing Association pénzügyi szempontból sokat fektetett a bibliakommentár elkészítésébe; nem akartuk, hogy bármi korlátozza lehetséges értékesítését. Úgy gondoltuk, hogy nem érdemes nyilvánosan állást foglalnunk a QOD-ról, mert az veszélyeztetné a kommentárnak az egyházat megosztó kérdések tisztázásához való sokkal nagyobb mértékű hozzájárulásának az eredményét és hatását. A bibliakommentár elkerülte a QOD hibáit azáltal, hogy hangsúlyozta Krisztus emberi természetének klasszikus adventista felfogását és az embert az örökéletre felkészítő megszentelt élet célját.

Az évszázad lehetőségének elmulasztása

A fejezetben felsorolt „mi lett volna, ha” problémák vezettek – többek megfogalmazásával élve – az 1957-es QOD-neutronbomba által létrehozott sugárszennyezés létrejöttéhez. Az adventista egyház egy időre látszólag elveszítette kivételes jellegét mint Isten végidei üzenetének hordozója az összezavart, rettegés által sújtott világ felé. Igyekezetünkben, hogy bebizonyítsuk „kereszténységünket”, elnémítottuk jellegzetes szerepünket a kereszténység eredeti gyökereihez való visszatérésben.

Negyedik fejezet

Itt az ideje, hogy megnézzük az összképet

1957-ben végzetes kísérlet történt azzal a céllal, hogy egybeolvassák (1) az adventista trió korlátolt nézetét azzal kapcsolatban, hogyan kezelte az adventizmus (2) az Augustinus-i és a kálvinista felfogást Isten korlátlan szuverenitásáról. ***A különbségeket a nagy küzdelem témájának biblikus, a kálvinizmus torz istenképével és elégtelen evangélium-értelmezésével szembeállított áttekintése okozhatta volna.*** A központi kérdés mindkét fél számára az volt, hogy mit valósít meg Isten üdvterve?

A nagy küzdelem témájának legfontosabb kérdései⁶⁷

Röviden, Isten szemszögéből nézve, a nagy küzdelem célja annak nyilvánvalóvá tétele, hogy Sátán vádjai Isten jelleme és kormányzata ellen hamisak voltak.⁶⁸ Az eredmény mindig a szabadság Isten által létrehozott talajában gyökerezik. A szeretet előtt szabadságnak kellett lennie. Az angyalok és a lakott világok minden értelmes teremtménye szabadságot kapott, szabadságot arra is, hogy nemet mondjanak Isten rájuk vonatkozó tervére.

67

68

Más szóval, szabadságukban állt, hogy pozitív vagy negatív módon válaszoljanak teremtetőknek. A szeretet olyan sajátosság, amely csak a szabadság tágas levegőjében létezhet. Az egész bibliai történelem során Isten azt próbálta világossá tenni, hogy mit szándékozott megvalósítani méltányossága, szeretete és szavahihetősége által – először az izraeliták iránti bánásmódja által, végül pedig Jézus Krisztus személyében.

Az emberi oldalon a nagy küzdelem célja az, hogy a készséges férfiakban és nőkben helyreállítsa Krisztus, alkotójuk képmását. Ennek megvalósításához a Szentléleknek el kell távolítania mindazt az ember életéből, amit a bűn beleszótt. Isten kegyelme által emberek – nemzetiségüktől és iskolázottsági szintjüktől függetlenül – megbocsátást nyerhetnek, és büngyűlő győztesekké válhatnak. Azok az emberek, akikre Isten és az angyalok rábízzhatják az örök életet, a megváltott világ lakói lesznek. A lázadók nem fognak örök életet nyerni. Isten állhatatos híveinek legmagasabbendű indítéka az Uruk iránti tisztelet, tehát nem csupán az, hogy jó benyomást tegyenek rá.

Ebből az alábbi elvek következnek:

1. Az ember sorsát a jelleme határozza meg, nem csupán a hitvallása.
2. A tökéletesség nem önkényesen meghatározott kritériumok teljesítésének az eredménye, hanem a folytonos erkölcsi növekedésé.
3. A keresztény növekedés az emberi akarat és az isteni kegyelem (a megbocsátás és az erő kegyelme) mély kapcsolódásán múlik.

Hogyan alakul mindez egy teológiai eszmecserében?

A megváltás tervének mind mélyebb ismeretére van szükségünk. Az, ahogyan az ember Jézus Krisztusról gondolkodik, közvetlenül kihat minden más bibliatanulmányozására, különösen a végidő eseményeinek megértésére.

A kálvinisták számára az „öt pont” határozza meg a megváltás teológiájának minden szempontját. Az emberi természet teljes romlottságának felfogása az eredendő bűn dogmáján alapul – ebből következően vallják azt, hogy minden ember bűnősként született. Egyetlen magyarázatuk az emberiség bűnösségére: mindnyájan bűnösök vagyunk, mert Ádám vétkezett. Isten abszolút hatalma a vezérelvük, szerintük az embernek nem lehet szabad akarata és így felelőssége sem. Az ember megváltása nem az ember válasza, hanem Isten szuverén választása alapján történik.

Ezért a kálvinista teológia szerint Jézus az az üdvösségre eleve kiválasztott emberekért halt meg. Továbbá Urunk nem örökölhette hozzánk hasonlóan elődei génjeit, hiszen különben Ő is bűnősként született volna. A kálvinista megoldás: Jézus „mentesült” minden örökletes bűnre való hajlamtól – ahogyan a római katolikusok is tanítják. Ezért, hogy fontos előfeltevésük

teljesüljön, a választottaknak „megadatott” a hit, és így a „képesség”, hogy hálát tanúsítsanak Krisztus helyettes áldozatáért. Mert előre elrendeltek voltak az üdvösségre, a választottak pedig nem eshetnek ki a kegyelemből; tehát semmiképpen sem kárhozhatnak el.

Az adventista és a kálvinista sablon nem illik egymáshoz

A hetednapos adventistáknak nyilvánvalóan nagy nehézségekkel kell szembesülniük, amikor az üdvösségről vallott felfogásukat nyelvi ügyeskedéssel megpróbálják összehangba hozni kálvinista barátaikéval. 1955 - 1957-ben a probléma az a ködös gondolkodás volt az adventisták részéről, amely szinte akaraton kívül az evangélikusok előtti kapitulációhoz vezette őket. Itt került az érdeklődés középpontjába ötven évre valamiféle objektív engesztelés, az engesztelés szubjektív szempontjára helyezett egyenlő hangsúly nélkül, pedig az utóbbi helyezte volna éles megvilágításba Urunk főpapi szolgálatát.

Az adventista trió tagjai gyakorlatlan teológusok voltak. Nem látták, hogy 1) a Szentírás az igazság teljes rendszerét foglalja magában, ezért a Biblia minden kijelentését fenn kell tartani, és egyik sem mondhat ellen bármely másik kijelentésnek; 2) bármely tanítás hibás vagy tökéletlen megértése elkerülhetetlenül zavart és hibát okoz az egész rendszerben, és hogy 3) lehetséges ugyan kettő vagy több következetes teológiai rendszert alkotni, de nem lehet mindegyik bibliailag helyes. Lehetetlen például az ágostoni-kálvinista tektonikus lemezt egyesíteni a pelagianizmus/semipelagianizmus vagy az arminianizmus/adventizmus tektonikus lemezével. Aki ezt figyelmen kívül hagyja, bajok özönére készülhet fel.

Ez teszi érthetővé a hamarosan fellépő vulkánkitöréseket.

Andreasen és a többiek felébrednek

Ezek az összegyehetlenségek felébresztették Andreasent és másokat. A veterán teológus személyes tanulmányozása és tapasztalata alapján tudta, hogy csak az erkölcsi törvény kötelező érvényét elismerők magyarázhatják meg annak az engesztelésnek a természetét és a célját, amely által Jézus kifizette a megtérő bűnösök adósságát – nem adott nekünk engedélyt, hogy továbbra is vétkezzünk, hanem azt várja tőlünk, hogy felelősségteljesen a törvény iránti engedelmisségben éljünk. A kálvinisták nem képesek feldolgozni ezt az alapvető gondolatot.

Mivel Andreasen Isten szabadságának és az ember felelősségének rendszerező elvéből indult ki, – tehát nem isten szuverenitásából és az ember predestináltságából – azonnal megértette, hogy az adventista tektonikus lemeznek mozdíthatatlan teológiai tömegnek kell lennie.

Andreasent az emberi felelősség alapelve vezette az engesztelés eltérő értelmezésének irányába. Megértette, hogy a mennyei szentélyről szóló tanítás (beleértve az ószövetségi templomi szolgálat célját, és annak a Zsidókhoz írt levélben kifejtett legjobb magyarázatát)

teljes összhangot hoz létre a megváltás objektív és szubjektív nézőpontja között. A világ megalapításától kezdve, amikor Krisztus „megöletett” (Jel 13,8), a millenium végéig, Sátán és a bűn végleges megsemmisüléséig, Andreassen át tudta látni azt, amit a kálvinisták nem voltak képesek megérteni.

A bibliai szentély-tan⁶⁹

A szentély tana azt hangsúlyozza, hogy a bűnét még csak bánó bűnösnek miként bocsát meg Isten, és hogyan igazítja meg őt, de még ennél is többet! A tantétel ugyanúgy kiemeli Istennek azt ígéretét is, hogy a Szentlélek belső kegyelme által meg is szabadítja az embert ezektől a vétkektől. Azok a bűnbánó férfiak és nők, akik folytatják az Istennel való együttműködést, valóban meg fogják találni a békét, a bizonyosságot, és erőt kapnak ahhoz, hogy célba érjenek. Ezt nem magyarázták el kálvinista barátainknak 1957-ben, és ez az egyik oka az azóta eltelt évek teológiai zűrzavarának is.⁷⁰

Ötödik fejezet

Mi történik, amikor a teológiai világosság elhomályosul?

Az 1957-et követő években a lelkészek és a laikusok is tapasztalták ezt a teológiai és vezetési káoszt. Gondoljunk arra, hány cikk jelent meg adventista folyóiratokban, amely mellett érvelt, hogy a hit általi megigazulásnak a megszentelődés is része. Gondoljunk arra, hogy hány gyülekezet szakadt szét azok miatt, akik azt mondták, hogy a megigazulás sokkal fontosabb a megszentelődésnél. Mindennek a mélyén a Jézus Krisztus keresztdozata és az 1957-ben történtek körüli zűrzavar volt.

Sőt, hány lelkész hagyta el az adventista egyházat azért, mert nagyon meggyőzőn érvelő teológusok szerint Krisztus szolgálata a mennyei szentélyben nem csak sürgős volt, hanem egyenesen Ellen White teológiájának a torz koholmánya? Hány fiatal ember könnyebbült, sőt mámorosodott meg, amikor azt hallották, hogy jellemüknek semmi köze nincs az üdvösségükhöz? Vagy hogy Jézus mindent kifizetett a kereszten, és egyetlen felelősségük az, hogy teljes váltságdíjként fogadják el halálát, és ne aggódjanak amiatt, hogy mit tehetnének ahhoz, amit Jézus ezzel elvégzett? Teljes káosz!

180 fokos fordulat Krisztus emberi természetének értelmezésében

69

70

Andreasennek és másoknak az elfedezés adventista értelmezésének homályos magyarázatán túl további nagy aggodalma a *Questions on Doctrine*-nal kapcsolatban a Kri 48 emberi természetéről szóló tanításban végrehajtott, megdöbbentő 180 fokos fordulat volt

Két hívószó

Az alapos bibliai felkészültség hiánya és Ellen White idézeteinek általánosan helytelen felhasználása mellett két szó lángoló jelzőfényé lett, ezeket iszonyatosan összezavarták. Ezek a „mentes” (*exempt*) és a „helyettes” (*vicarious*) voltak – olyan szavak, amelyeket a római katolikus egyház és sok protestáns használt, amikor Jézus emberi természetét értelmezte.

A *QOD* kijelenti, hogy Jézus „mentes volt azoktól az öröklött szenvedélyektől és hajlamoktól, amelyek megrontják Ádám természetes utódait”⁷¹. Továbbá azt olvashatjuk benne, hogy „Jézus helyettesünként felvette és hordozta bűneink terhét és büntetését, azaz emberi természetünk betegségeit és erőtlenségeit”⁷² (*kiemelés az eredetiben*).

Mit kezdünk ezekkel az érdekes szavakkal? Miért mélyítették tovább ezek a szavak a Grand Canyont a klasszikus adventizmus és a kálvinizmus között?

Ez a két szó: „mentes” és „helyettesként”, tetszett kálvinista barátainknak „pontjaik” miatt, amelyek hangsúlyozták: (1) az emberek nem felelősek bűneikért, mert bűnősként születtek és (2) csak Isten választása alapján nyernek üdvösséget. Ha ezt Jézusra alkalmazzuk – mivel minden ember születésétől fogva a bűn rontását hordozza – Krisztus nem jöhetett volna úgy elődeinek genetikai örökségével megterhelten, mint a többi csecsemő, (vagy pedig neki is megváltóra lett volna szüksége). Ezért az üdvösség szempontjából csak helyettesünknek tekinthető. Példaképünként csak ösztönző erőt adhatna nekünk, csak egy jobb élet olyan mintaképe lehetne, amely a sír innenső oldalán elérhetetlen.

Ez a két szó – „mentes” és „helyettesként” – tényleg bekapcsolta Andreasen segédhajtóműveit.

Bár Jézus meghalhatott a bűneinkért helyettesként, hogyan függhetne össze 33 éves emberi élete az üdvösségünkkel? Lehetségessé tette azt, hogy minket ne érjen büntetés a bűneinkért – helyettesként meghalt értünk. De hogyan élhetett példaképünként mint helyettes? Azt jelenti ez, hogy nekünk nem kell győztes életet élnünk, minden alkalommal ellenállva a kísértőnek – mert helyettesként Ő ezt megtette értünk? Helyettesünként engedelmeskedett a törvénynek? Ellenkezőleg, példaképünként mutatta meg nekünk, hogyan járjunk úgy, „amint Ő járt” (1Ján 2,6). Bár helyettesként meghalt értünk, nem engedelmeskedett értünk helyettesként! Helyettesünként a bűn zsoldjától szabadított meg bennünket.

71

72

Egy másik alcím-hiba

Ezt a teológiai zűrzavart azonban fokozta egy másik hibás alcím is Ellen White idézeteinek gyűjteményében: „*VI. Hordozta a világ neki tulajdonított bűneit*”⁷³. A kálvinistáknak tetszhetett ez a kijelentés, egy gyakorlott adventista gondolkodó azonban nem fogadhatja el! A felsorolt White-idézetek egyike alapján sem lehetett ilyen következtetésre jutni! Ellen White nem támogathatta volna azt a kijelentést, hogy Krisztus „neki tulajdonított bűneinket” hordozta, mivel bibliaértelmezésétől idegen volt az ilyen kálvinista felfogás. Soha nem kapcsolta össze a „szennyezettség/fertőzöttség” (*pollution*) és a „szervedély”(passion) fogalmát sem, mintha felcserélhetőek lennének.⁷⁴

Ebből logikailag az következik, hogy ha Krisztusnak ekkora előnye volt velünk szemben, akkor méltánytalan és ésszerűtlen elvárás Isten részéről, hogy Jézushoz hasonlóan éljünk és győzedelmeskedjünk (*Jel 3,21*). Ezért a kálvinisták szerint Isten nem várhatja azt, hogy „abbahagyjuk a vétkezést”. Sőt, ezzel az érveléssel azt mondják nekünk, hogy Krisztus nem a bűneink**ből**, hanem a bűneink**ben** szabadít meg bennünket (*Mát 1,21*).

Nem kell úrkutatónak lenni ahhoz, hogy az ember meglássa a mély szakadékot e között a felfogás és az évszázados, klasszikus adventista tanítás között. Az 1957-es *QOD* nukleáris hulladéka mégis olyan légkört teremtett, amelyben ez a gondolkodásmód megszokottá válhatott sok teológiai szemináriumi osztályban, később pedig főiskoláinkon is. Természetesen sokan megkérdőjelezték az új nézetet, őket azonban teológiai dinoszaurusznak tekintették.

Pedig mindenkinek – aki igazat ad a *QOD*-triónak abban, hogy Jézus csak egy „szélsőséges kisebbség” szerint (1) vette fel bűnre hajló természetünket, és (2) bűnre való kísértései pontosan olyanok voltak, mint amilyenekkel a többi embernek kell szembesülnie, és ezért vétkezhetett volna – el kellett volna olvasnia, hogy csak egy példát említsünk, Francis D. Nicholnak a *Review*-ban 1952. július 10-én és 17-én megjelent szerkesztőségi cikkeit.

73

74

Nichol vezércikkei

Nicholt 1927-ben kérték fel társszerkesztőnek a *Review and Herald*-hoz, 1945-ben pedig főszerkesztővé választották. Július 10.-i vezércikkében többek között ezt írta: „Valójában mit foglal magában a »bűnös természet« kifejezés? A protestánsok a korai reformációs idők óta képtelenek voltak ebben a kérdésben egyetértésre jutni. Az adventmozgalom bizonyos kritikusaik viszont látszólag az egész ügyben semmi nehézségük nincs, dogmatikus magabiztossággal kezelik Jézus Krisztus természetének és a bűnre hajló emberi természetnek a titkát, megállapítva, hogy az adventisták szörnyű eretnekségben vétkesek. ... ” Irodalmunkban az tekinthető ezzel kapcsolatban igazán mérvadónak, amit E. G. White *Desire of Ages* (Jézus élete) 49. oldalán. Mrs. White kijelenti: »Isten megengedte, hogy gyámoltalan csecsemőként eljöjjön ebbe a világba, amelyet Sátán magának igényelt. Megengedte, hogy egyszerű emberként szembenézzen az élet veszélyeivel, hogy megvívja azt a harcot, amelyet az emberi nem minden gyermekének meg kell vívnia, azzal a kockázattal, hogy elbukik és örökre elvész.«

50

Ez adventista hitelv. És ragaszkodunk ehhez a hithez, mert úgy gondoljuk, hogy összhangban áll a kinyilatkoztatással és a józan ésszel.” Nichol ezután újszövetségi verseket és egy hosszabb szemelvényt idézett F. W. Farrar *Krisztus élete* című könyvéből, majd ezt írta: „Ezeknek elégségesnek kell lenniük annak bizonyítására, hogy az adventista felfogás Krisztus megkísérthezőségéről nem furcsa, eretnek tanítás. ... Amikor a bűn szennyezéséről, a bűn csíráiról beszélünk, nem szabad elfelejtenünk, hogy átvitt értelmű nyelvet használunk. A kritikusok, különösen azok, akik kálvinista szemmel olvassák a Szentírást, a „bűnös test” kifejezésbe beleolvassák azt, amit az adventista teológia nem feltételez.”

Július 17.-ei vezércikkében számos teológust idézett, akik szerint Krisztus, az „utolsó Ádám” győzött a Sátánnal vívott ütközetben; mi pedig az Ő megígért bűnbocsánata és hatalma által szintén diadalmaskodhatunk. Ádám győzhetett volna, de veszített, Krisztus veszíthetett volna, de győzött. Ebben van a megdöbbenő ellentét, és a kontrasztot növeli az a tény, hogy Krisztus mintegy négyezer évvel a bűn világunkba való bejövetele után született az emberi családba, ami titokzatos módon maga után vont a test és a lélek meggyengülését a bűn elleni harcra. ... Krisztus annak ellenére győzött, hogy a „bűn testének hasonlatosságát” vette magára a bűnnek minden fenyegető, az ember testét és idegrendszerét gyengítő következményével és környezetére való végzetes hatásával együtt.

„Mivel a tiltakozó tisztességet akar szerezni Krisztusnak és meg akarja őt védeni a bűn minden foltjától, ezért arra az állásonra helyezkedik, hogy nem is vétkezhetett. De a bűn feletti személyes győzelemnek milyen vigasztalását és biztosítékát találhatjuk meg egy makulátlanul tiszta Krisztusban, ha a bűntől való szabadsága a földön jártakor ténylegesen nem a kísértések feletti győzelem, hanem a vétkezésre való képtelenség volt? Félelemmel teli

csodálattal állnánk egy ilyen szent lény előtt. Nem láthatnánk Őt annak, aki »mindenestől fogva hasonlatossá tétetett« hozzánk, aki »képes segíteni« nekünk, amikor megkísértetünk”.

Egy évszázad rövid áttekintése

Az 1852 és 1952 közötti 100 év az adventista történelem lenyűgöző korszaka, amelyből több mint 1200 olyan kijelentés maradt ránk (amint azt Nichol kiemeli), hogy Krisztus emberi természete nem a még el nem bukott Ádáméhoz volt hasonló, hanem a miénkhez. Ebből csak négyszázat írt és adott ki Ellen G. White. Ráadásul ebben az időszakban több ezer nyilatko⁵ amelyeket Ellen White és más adventista szerzők fogalmaztak meg – hangsúlyozta, hogy a Szentlélek ereje által a keresztények megszűnhetnek vétkezni, ugyanúgy, ahogyan Jézus győzni tudott.⁷⁵ ***Nichol egyszerűen a klasszikus adventista gondolkodás történelmi áramlatának része volt.***

Branson 1954-es könyve

De több könyv is volt, amelyet a QOD-triónak ismernie kellett volna. Sajnálatos módon 1954-ben W. H. Branson, a generálkonferencia elnöke egészségügyi okok miatt nyugállományba vonult. A hősiés kínai szolgálaton felül több könyvet is író szerző nem sokkal nyugdíjazása előtt befejezte utolsó, *Drama of Ages* (Korszakok drámája) című könyvét. Azt írta: „Dicsőséges igazság, csodálatos leereszkedés – Isten Fia olyan mértékben hajlandó volt az emberekkel lakni, hogy bűnre hajló testet vett föl, és az emberi család tagjává vált. ... A »szepőlötelen fogantatás« katolikus dogmája szerint Mária, Urunk édesanyja mentes volt az eredendő bűntől. Ha ez igaz lenne, akkor Jézusnak nem lehetett volna bűnre hajló emberi természete. Ez a hiedelem levágja a létra alsó fokait, és megfosztja az embert Megváltójától, aki meg tud indulni erőtlenségeinken, és együtt tud érezni velünk.”⁷⁶

Azután Branson megindokolta, hogy Krisztus miért vette fel az ember elesett természetét: „Azért, hogy megértse az emberi természet gyengeségét, tapasztalnia kellett azt. Azért hogy együttérző legyen az emberekkel próbáikban, neki szintén meg kellett próbáltatnia. Éhséget, fáradtságot, csalódást, bánatot, és üldözést kellett elszenvednie. Ugyanazt a pályát kellett végigjárnia, ugyanolyan körülmények között, és ugyanazzal a halállal kellett meghalnia. Ezért lett csontunkból való csonttá és testünkéből való testté, valóságos emberré.”⁷⁷

Többen is helyesen állapították meg, hogy ha Branson tovább elnök maradt volna, a QOD soha nem látott volna napvilágot!

75

76

77

Furcsa eljárás 1949-ben

Csakhogy! 1949-ben egy szokatlan intézkedés előkészítette a színpadot ahhoz a nyitányhoz, amely hamarosan be fogja vezetni a *QOD* nevű új opera idegenszerű zenéjét. Ez volt a sokrészes előadás első felvonása.

Mi történt? Az adventisták 1915-től jelenttették meg a *Bible Readings for the Home Circle* (Bibliai olvasmányok otthoni bibliakörök számára) című könyvet. Sok ezer ember lett adventista ennek a hatásos könyvnek az elolvasása után. A Krisztus emberi természetére vonatkozó eredeti kérdés és válasz így hangzott az 1949-es átszerkesztés előtt:

„Mennyire volt teljes Krisztus részesülése emberi természetünkben? »**Ezért mindenben hasonlónak kellett lennie testvéreihez, hogy irgalmas és hű főpap lehessen az Isten előtt szolgálatban, hogy engesztelést szerezzen a nép bűneiért**« (Zsid 2,17). Figyeld meg: emberként Krisztus részese volt bűnre hajló, elesett emberi természetünknek. Ha nem így történt volna, akkor nem lett volna »hasonlónak testvéreihez« nem kísértetett volna meg »mindenben hozzánk hasonlóan« (Zsid 4,15), nem győzhetett volna úgy, ahogyan nekünk kell győznünk, nem lenne teljes és tökéletes Megváltónk, akire szükségünk van ahhoz, hogy üdvözülhessünk. Az az eszme, hogy Krisztus hibátlan, büntelen anyától született, nem örökölt bűnre való hajlamokat, és ezért nem vétkezett, eltávolítja őt az elesett világtól, onnan, ahol segítségére van szükség. Emberi oldalról Krisztus ugyanazt örökölte, mint Ádám minden gyermeke – bűnre hajló természet. Isteni oldalról a Szentlélek által fogant és született. Mindez azért tette, hogy az emberiséget előnyös helyzetbe hozza, és bemutassa, hogy **ugyanúgy** minden »Lélektől született« ember legyőzheti a bűnt és saját bűnre hajló természetét. Így mindegyikünk győzhet, **ahogyan Krisztus győzött** (Jel 3,21). Enélkül a születés nélkül nincs kísértés feletti győzelem, és nincs büntől való megváltás. (Ján 3,3-7) (kiemelés az eredetiben).⁷⁸

Most nézzük meg az 1949-es változatot:

„Mennyire volt teljes Krisztus részesedése emberi természetünkben? »Ezért mindenben hasonlónak kellett lennie testvéreihez, hogy irgalmas és hű főpap lehessen az Isten előtti szolgálatban, hogy engesztelést szerezzen a nép bűneiért« (17 vers)».

„Figyeld meg: Jézus Krisztus Isten Fia és Emberfia. Úgy illett, hogy az emberi család tagjaként »hasonlónak legyen testvéreihez« a bűn testének hasonlóságában. De, azt, hogy ez a »hasonlóság« pontosan mit jelent, emberek soha nem tudták megfejtetni. A Biblia világosan tanítja, hogy ugyanúgy kísértetett meg, ahogyan a többi ember – »mindenben, hozzánk hasonlóan«. Az ilyen kísértések szükségszerűen magukban foglalják a vétkezés lehetőségét, Krisztus azonban nem követett el bűnt. Nincs bibliai alapja annak a tanításnak, hogy Jézus

édesanyja szeplőtlen fogantatása révén mentes volt az emberiség örökletes erkölcsi gyengeségétől, és ezért fia nem követhetett el bűnt. Helyesen állapította meg erről a hamis tanításról Dean F. W. Farrar: „Némelyek túlzott és oktalan buzgóságukban nem csak valóságos bűntelenséget tulajdonítottak Krisztusnak, hanem olyan természetet is, amelynek számára isteni, természetfeletti módon lehetetlen volt vétkezni”. És aztán? Ha Jézus nagy küzdelme csupán megtévesztő fantazmagória volt, az erről szóló elbeszélésnek milyen haszna van számunkra? Ha az emberi szabad választás páncéljába öltözötte meg kell vívnunk a csatát... milyen vigasztalást nyújt nekünk az, hogy Krisztus igazi veszély vállalása nélkül győzött; nemcsak sértetlenül, hanem a megsebesülés kockázata nélkül is. ... Óvakodjunk attól, hogy ellene mondjunk a Szentírás világos tanításának... azt feltételezve, hogy Őt nem érte valóságos kísértés.” (*The Life of Christ* [1883-as kiadás] 1. kötet, p. 57.)

Isten bebizonyította, hogy lehet győzni

„Hol kárhoztatta Isten a bűnt, mikor győzte le a kísértést és a bűnt?

„Mert ami a törvénynek lehetetlen volt, mivel erőtlenné vált a test miatt, Isten az ő 53 elbocsátván bűn testének hasonlatosságában és a bűnért, **kárhoztatta a bűnt a testben** (*Róm 8,3*).

Figyeld meg – Isten Krisztusban kárhoztatta a bűnt, nem pusztán ítélőszékben ülő bíróként, hanem úgy, hogy eljött, és bűnre hajló testben élt, mégsem vétkezett. Krisztusban megmutatta, hogy lehetséges kegyelme és hatalma által ellenállni a kísértésnek, legyőzni a bűnt, és **bűntelen életet élni bűnre hajló testben**.

1956-ban a *Bible Readings for the Home Circle*-nek ez az átdolgozott kérdés-felelet szakasza Andersonnak a szeptemberi *Ministry*-be írt vezércikkében vált nyilvánosan ismertté. Ezt a felülvizsgálatot Anderson példaként hozta fel az adventista irodalom megtisztítására. Ennek a *Ministry*-cikknek a megjelenése előtt nyilvánvalóan senki nem találkozott az átdolgozott *Bible Readings*-szel. Anderson vezércikke kiverte a biztosítékot!

Anderson magyarázata

Anderson így indokolta az átdolgozást: „Sok évvel ezelőtt (1915-ben) a *Bible Readings for the Home Circle*-ben az kifejezés tűnt fel, hogy Krisztus „bűnre hajló természetben” jött. Nehéz megtudni, hogyan lopózott be ez a megfogalmazás a könyvbe. Bírálók sokszor úgy idézték ezt az egész világon, hogy ilyen az adventista krisztológia. De amikor a könyvet 1949-ben felülvizsgálták, ezt a kifejezést kihagyták, mivel megítélésük szerint nem áll összhangban a valódi állásponttal.”⁷⁹

Ha azonban megnézzük az eredeti 1915-ös kijelentést, nyilvánvaló, hogy a „bűnre hajló természet” nem csupán szófordulatként szerepel benne, hiszen egy majdnem egész oldalas

magyarázattal kerüli el az olvasó összezavarását. A bűnre hajló emberi természetnek ez a majdnem teljes oldalnyi magyarázata semmiképpen sem tért el valódi álláspontunktól. Nyilvánvalóan egyezett sok adventista író véleményével és Ellen White több száz, erre a kérdésre vonatkozó kijelentésével.⁸⁰

A kérdésnek fel kellett volna merülnie a QOD-trió tagjaiban a könyv 1949-ben átdolgozott változatának olvasásakor: hogyan kárhoztathatta Urunk a bűnt a testben (*Róm 8,3-4*), ha nem vette magára a bűnre hajló emberi természetet?

Mi okozta ezt a holtteret a QOD-triónak az evangelikálok aggályára adott válaszában? Arra irányuló próbálkozásuk során, hogy kedvesnek és alkalmazkodónak tűnjenek, az „elesett, bűnre hajló természet” kifejezésbe beleolvasták azokat a romlásokat, amelyeket a rossz aktuális választása hoz létre. (A könyvkiadók szerkesztői, a szombatiskolai tanulmányok szerkesztői, számos vezető és Ellen White sok éven keresztül különbséget tett az öröklött hajlamok és a szokásszerűen elkövetett bűnök között.) Ezzel a törekvésével azonban, hogy az evangelikálok kedvében járjon, a QOD-trió megengedte vendégségben lévő barátainak, hogy ők határozzák meg a napirendet. Az viszont több mint érdekes, hogy a revízió nem tüntette el azt az adventista felfogást, hogy Krisztus élete és halála tették lehetségessé a hűséges keresztes számára a ***bűntelen életet bűnre hajló testben***. 54

Bizonyos szempontból szórakoztatónak találok ezt a kis epizódot, amely egy teológiai erdőtüzet indított el, csak hogy az evangelikákkal folytatott párbeszéd során teljesen elsikkadt annak a lényege, amit Isten véghez akar vinni megváltási tervében.

Tudományos csalás

A *Ministry* 1956. szeptemberi számában azonban egyéb is volt. Első ízben töredékek szerepeltek Ellen White írásaiból, amelyekről dr. Knight kimutatta, hogy alkalmazási módjuk tudományos csalás, mivel szövegösszefüggés nélkül kivonatokat kihagyásokkal. És ez ugyanaz az idézetgyűjtemény volt, amely később a QOD 'B' függelékében, és a *HNA bibliakommentár 7/a* kötetének utolsó részében is szerepel! A kommentár szerkesztői nem tudtak semmit a szövegnek erről a későbbi bővítéséről.

Anderson említett szerkesztőségi cikke úgy ajánlotta ezt a szöveggyűjteményt, hogy „... teljesen lefedi a téma Ellen G. White írásaiban található vonatkozásait. ... Amennyire fel tudjuk tárni, ez az összeállítás átfogóan képviseli az Úr hírnökének véleményét erről a kérdésről. Néhány további kijelentést is találtunk, de ezek vagy ismétlések, vagy fogalmazási változatok, és nem tartalmaznak új gondolatot.” Elképesztő!

A vezércikk így folytatódik: „Az összegyűjtött ihletett tanácsokban csak három vagy négy helyen találtunk olyan kifejezést, hogy „elbukott természet” és „bűnre hajló természet”. Ezeket azonban határozottan ellensúlyozza és megmagyarázza sok más kijelentés, amely feltárja az író gondolkodását. Krisztus valóban magára vette **természetünket, emberi természetünk** minden testi korlátjával, de nem **érzéki** természetünk kéjsóvár romlottságával együtt” (*kiemelés a vezércikkben*).

Anderson szalmabábjá

Fordítsunk egy kis időt arra, hogy elemezzük Anderson barátom mondanivalóját. Logikailag itt szalmabáb-érvelést használ, hogy lerázza vagy félrevezesse ellenfeleit: adventista ember soha nem alkalmazta a „romlott”, „érzéki” vagy „kéjsóvár” jelzőt Megváltónkra! Soha! Anderson gyártott magyarázatait evangélistaként és a *Ministry* szerkesztőjeként nyújtott csúcsteljesítménye miatt olvasói készségesen, további észrevétel nélkül fogadták el.

Nekünk viszont most egy pillanatnyi szünetet kell tartanunk, és legalább röviden szemügyre kell vennünk Ellen White hetven éves írói szolgálatát. Kétségtől úgy hivatkozott Urunk ember voltára, hogy „bűnre hajló természetünket” vette fel. Ezt a mély fogalmat mi⁸¹ összefüggésbe hozta azzal, amit egyéni üdvösségünk szempontjából jelent: „Az általa 55 példát követnünk kell. Bűntelen természetére **bűnre hajló természetünket** vette fel, hogy tudja, hogyan segítsen azokon, a kik megkísértetnek” (*kiemelés tőlünk*).⁸¹

Máshol így fogalmazott: „Isten Fia emberi külsőbe öltözött lereszkedett azok szintjére, akiket meg kívánt menteni. Benne nem volt álnokság vagy bűn; öröktől fogva tiszta és szeplőtlen volt; mégis magára vette **bűnre hajló természetünket**. Istenségét emberi természetbe öltöztette, hogy egyesülhessen az elbukott emberiséggel, és visszaszerezze az ember számára, amit engedetlensége miatt Ádám elveszített” (*kiemelés tőlünk*).⁸²

Ez a különös White-idézet Nazianszoszi Gergelyre (329-kb. 389), emlékeztet bennünket, aki azt mondta: „... amelyiket nem vette fel, azt nem gyógyította meg; de amelyik egyesült istenségével, azt megváltotta”.⁸³ Nazianszoszi Gergely vezető teológus volt, aki segített lezárni az ariánus vitát és helyükre tenni Apollinarius tanításait is. Apollinarius tagadta a racionális lelket Krisztusban és azt vallotta, hogy Jézus teste a mennyből származott.

81

82

83

Ellen White következetessége

Ellen White sokszor *Róm 8,3-4*-et idézte, hogy kifejezésre juttassa álláspontját erről a fontos kérdésről: „Mert ami a törvénynek lehetetlen volt, mivel erőtlén volt a test miatt’ – nem tudta megigazítani az embert, mivel bűnre hajló természete miatt képtelen volt megtartani a törvényt – ‘Isten az ő Fiát elbocsátván bűn testének hasonlatosságában és a bűnért, kárhoztatta a bűnt a testben. Hogy a törvény igazsága beteljesüljön bennünk, akik nem test szerint járunk, hanem Lélek szerint.” (*Róm 5:1; 3,31; 8,3-4, kiemelés tőlünk*)

Sok oldalnyi idézet segítségével tudnánk bemutatni ebben az áttekintésben, hogy Ellen White-nak ez mennyire visszatérő témája volt: „Jézus úgy jött erre a világra, hogy elfogadta az átöröklés nagy törvényének következményeit. Hogy mi e törvény működésének következménye, azt Jézus földi őseinek a történelme mutatja be. Ezzel az örökséggel jött földünkre, hogy osztozzon bánatunkban, kísértéseinkben, s hogy példát mutasson a bűntelen életre. Isten mégis megengedte, hogy Fia mint emberi gyöngeségeknek alávetett, gyámoltalan csecsemő eljőjön e világba, amelyet Sátán magáénak igényelt. Megengedte, hogy egyszerű emberként szembenézzon az élet veszélyeivel, amelyekkel minden ember találkozik; s hogy megvívja azt a harcot, amelyet az emberiség minden gyermekének meg kell vívnia, azzal a kockázattal, hogy elbukik és örökre elvész.”⁸⁴

Ha a *QOD*-trió csak egy kicsit is hangsúlyozta volna, milyen sok White-idézet kapcsolja össze Urunk emberi természetét az elesett emberiséggel, Martin és Barnhouse minden bizonnyal azonnal összecsomagoltak volna, és folytatták volna támadásaikat a szerintük szektának minősülő adventisták ellen. Kálvinistaként nem volt más választásuk.

56

Nem csupán teológiai elmélet

Ellen White azonban nem teológiai elméletként hangsúlyozta Urunk emberi természetét. Ezt az igazságot majdnem mindig kapcsolatba hozta a bűn fogságából való szabadulásunk egyetlen reménységével. Teológiai szóhasználattal tehát azt mondhatjuk, hogy amit Krisztus emberi természetéről gondolunk, az közvetlenül meghatározza, hogyan vélekedünk Isten jellemünk átalakulására vonatkozó elvárásáról. És ez az összefüggés – a jellem átalakulásának kapcsolata Jelenések könyve 14. fejezete adventista értelmezésével, és így a második adventtal – pontosan az volt, aminek az ismeretét Andreasen hiányolta a *QOD*-triónál. Ők azonban tudták, hogy ennek az összefüggésnek a hangsúlyozásával megcáfolnák a kálvinizmus öt pontját.

Például: „Krisztus a mi érdekünkben félretette királyi köntösét, leszállt a mennyei trónról, önmagát megalázva emberi külsőt vett fel, és hozzánk hasonlóvá vált – de bűn nélkül – hogy

élete és jelleme példa legyen mindenki számára, és elnyerhessük az örök élet értékes ajándékát.”⁸⁵

Ezek az ismeretek megsokszorozódhatnak: „Az Úr Jézus Krisztus jellemének meg kell sokszorozódnia azokban, akik a személyes megváltójukként hisznek benne. 'Gazdagak lesznek jó cselekedetekben, szíves adakozók, közlők; kincset gyűjtve magoknak jó alapul a jövőre, hogy elnyerjék az örök életet.' Isten nem jótetteink alapján fogad el bennünket, jutalmunkat azonban cseledeink határozzák meg. 'Mert ami a törvénynek lehetetlen volt, mivelhogy erőtlen volt a test miatt, Isten az ő Fiát elbocsátván bűn testének hasonlatosságában és a bűnért, kárhoztatta a bűnt a testben. Hogy a törvény igazsága beteljesüljön bennünk, akik nem test szerint járunk, hanem Lélek szerint.’”⁸⁶

Egy másik *Ministry*-vezércikk aztán megtette a hatását. A *QOD* szeptemberben esedékes kiadása **előtt, miután** a kálvinista vezetők elfogadták a *QOD*-trió válaszait, 1957 áprilisában Louise Kleuser, a generálkonferencia lelkeszi egyesületének társtítkára, egy méltóságteljes bibliamunkás, azt írta, hogy a hamarosan megjelenő *QOD* „új mérföldkő” az adventista egyház történetében. Még több olaj a tűzre!

Lesznek, akik óriási csalásnak fogják nevezni ezeket a *QOD*-ot támogató *Ministry*-cikkekét, amelyeket az adventista történelembe kellene vésni. Hogyha nem csalás, akkor legalábbis durva torzítás!

57

Furcsa írásmagyarázat

Az adventista irodalomban valaha is alkalmazott legfurcsább technika egy magánlevél olyan felhasználása volt, mintha abban az egy levélben Ellen White módosította volna hetven éves tanítói szolgálatát. Mintha az az egy levél valóban mondott volna valamit, ami semmissé tenné (én kételkedem benne) a sok világos, vitathatatlan kijelentést csupán egy könyvben, a *Jézus életé*-ben (*The Desire of Ages*), nem elfeledkezve más kijelentések százairól, amelyek hasonló tartalmúak. Ez valóban az ember írásmagyarázati elveinek a próbája!

A *QOD*-trió ahelyett, hogy arra használta volna Ellen White több száz hasonló gondolatát, hogy segítsen nekünk megérteni bizonyos kifejezéseket a Baker-levélben, azt próbálta megmagyarázni a Baker-levél alapján, amit Ellen White több száz – Jézus emberi természetéről szóló – egyértelmű kijelentésében mondani szándékozott! Biztonságosan mondhatjuk, hogy a Baker-levelet meg lehet érteni és össze lehet egyeztetni Ellen White

85

86

összes kijelentésével és a szentírás-magyarázattal is.⁸⁷ Ellen White-nak nincs viaszorra, ahogy néhányan sugallják!

A hamis beállítás mindkét irányban működött

A megtévesztés természetesen mindkét irányban működött: a kálvinistákat meg kellett győzni arról, hogy az adventisták megváltoztatták a tanításaikat, az adventistákat pedig arról, hogy nem változtattuk meg a tanításainkat. Ez működött, de csak egy darabig! Negyvenöt éven keresztül ráadásul titoktartás leplezte a QOD-triót alkotók személyét – ezt csak azok tudták, akik ott voltak a történetek idején.

Mivel magyarázzuk mindezt? Ha mindkét fél még két héten keresztül háttérben maradt volna, és gyakorlott tudósok átnézték volna az adataikat, az idézeteiket stb., észrevették volna, hogy megfelelő ellenőrzés nélkül javasoltak és fogadtak el hivatkozásokat és következtetéseket. Ráadásul semmilyen egyetem diákja nem kaphatott volna diplomát ilyen gyenge minőségű tudással! Mégis több doktori disszertációt olvastam már, amelyek védték a QOD következtelenségeit és lehangoló logikáját.

Az adventista tudóst és kiváló vezetőt, Dr. Jean Zurchert jól ismerték a tudományos világban *The Nature and Destiny of Man* (Az ember természete és sorsa) című, figyelemre méltó műve révén. 1999-ben írta az egyik legnagyobb meggyőző erejű könyvet, amit valaha írtak – *Touched With Our Feelings* (Aki együttérez velünk)⁸⁸ – hogy a QOD-atombombát illetően megkönnyítse a dolgunkat. Áttekintette a Krisztus isteni és emberi természetére vonatkozó adventista gondolkodás egy évszázadát, beleértve a két kontinensen megjelent hivatalos egyházi kiadványok sok részletét is. Továbbá megvizsgálta az 1957 óta nyomtatásban megjelent, a QOD-ot magasztaló, kritikátlanul, naiv módon elfogadó anyagokat.

Átfogó kutatómunkája során Zurcher semmilyen jelét nem találta annak, hogy az 1950-es évek közepe előtt a hetednapos adventisták között valamilyen véleménykülönbség lett volna Krisztus emberi természetét illetően. Amikor összegezte kutatása eredményét, azt a kifejezést használta, hogy „figyelemre méltó összhang” jellemezte a Krisztus emberi természetére vonatkozó QOD-előtti adventista felfogást.⁸⁹

58

Kompromisszum-kísérlet

Tudom, vannak, akik csodálkoznak azon, ahogyan végül a szervezeti és teológiai vezetők megpróbálták kompromisszumot kötni, hogy lecsendesítsék a QOD-dal szembeni ellenállást. Néhányan azt javasolták alternatívaként vagy harmadik választási lehetőségként, hogy

87

88

89

magyarázzuk meg nekik azokat a kijelentéseket, amelyek ellentmondásnak tűntek számukra Ellen White írásaiban. Ez bátor kísérlet volt egy közbülső álláspont kialakítására a Jézus Krisztus bűneset előtti, illetve bűneset utáni emberi természetét vallók között.

Ez így működött: 1) Krisztus emberi természete nem Ádám bűneset előtti eredeti természete volt; vagyis örökölte „ártatlan gyengeségeinket”, mint például az éhséget, a fájdalmat, a bánatot és halált. 2) Csak „bűn testének hasonlatosságában” jött (*Róm 8,3*), tehát nem örökölt bűnre való hajlamot vagy bűnös hajlandóságokat.

Hogyan viszonyuljunk ehhez a kompromisszumhoz, az új, harmadik alternatívához az adventista krisztológiai vitában? Először is észre kell vennünk, hogy Jézus nem azért jött, hogy felszabadítsa az emberiséget ártatlan gyengeségeinek terhe alól, hanem azért, hogy megszabadítson minket a bennünk lakó bűntől. Ezért jött el Jézus „bűn testének hasonlatosságában” [nem pedig attól eltérő természetben] (*Róm 8:3*) és ezért „kellett mindenben hasonlónak lennie testvéreihez” (*Zsid 2,17*).

Fel kell ismernünk a hajlamok és a gonosz hajlandóságok közötti különbséget is: Ellen White irodalmában ez a két kifejezés nem ugyanazt jelenti. A hajlam tendencia, amely kísértésre csábít. Ha ellenállunk, akkor ez nem bűn (*Jakab 4,17; Ján 9, 49; 15,22*). A jellemző hajlamok csak a kísértéssé érés után válnak gonosz vagy bűnös hajlandósággá.⁹⁰

Ugyanezt a megkülönböztetést tehetjük a gonosz hajlamok és a gonosz hajlandóságok között is: Jézusnak soha nem voltak gonosz hajlandóságai. Ellen White azonban azt írta, hogy Jézus „ki volt téve minden gonosz hajlamnak, amelyet az ember örökölt, és amelyek minden elképzelhető módon a hit lerombolására törekszenek”.

Henry Melvill

Valószínűleg a legerősebb (és legfurcsább) érv, amely a harmadik opcióból következik, az a kapcsolat, amelyet egyesek Ellen White szóhasználatában Henry Melvill egyik prédikációjából kölcsönvettnek látnak.⁹¹ Melvill azt tanította, hogy az elbukott emberi természetnek két jellegzetessége volt: ártatlan gyengeségek és bűnös hajlandóságok – Jézus az elsőt magára vette, a másodikat azonban nem. Hozzátette, hogy Ádámra a bűneset előtt egyik sem jellemző. De Jézus, akit a bűn négyezer éve gyengített le, Melvill szerint magára vette az emberiség ártatlan gyengeségeit, bűnös hajlandóságait azonban nem. Jó kísérlet, de Melvillt kálvinista előfeltevései terhelték!

Ellen White kölcsön vett kifejezéseket Octavius Winslow *The Glory of the Redeemer* (A megváltó dicsősége) című könyvéből⁹² is, amely Melvilléhez hasonló nyelvezetet használt Krisztus emberi természetének leírására. Sajnos egyes adventisták azonnal arra a gondolatra

90

91

jutottak, hogy Melvill és Winslow néhány szava segít megértenünk Ellen White számtalanszor megfogalmazott, hasonló szavakat tartalmazó kijelentéseit.

Furcsa érvelés! Talán jobb értelmezési eljárás lett volna megfordítani az érvelést: olvassuk

el Ellen White írásait, hogy segítsen nekünk megérteni, mire figyelmeztette Bakert⁹³, és mit kellett volna írnia Melvillnek, hogy szövegmagyarázata korrektebb legyen.

Rögtön észrevételeink vannak: 1) Ellen White soha nem használta az „ártatlan gyengeségek” kifejezést. 2) A „gyengeségek” szót abban az értelemben használta, hogy „négyezer éven keresztül csökkent az emberi nem fizikai, szellemi és erkölcsi ereje; Krisztus mégis felvette magára az **elfajult emberiség gyengeségeit**. Csak így tudta kimenteni az

embert a lealacsonyodás legnagyobb mélységeiből. ... Megváltónk felvette az emberi

természetet, minden tehertételével együtt (*kiemelés tőlünk*).⁹⁴

Továbbá úgy véljük, hogy a *QOD* jegyzetekkel ellátott kiadásában hasznos lett volna idézni Ellen White sok világos kijelentését, azt is például, hogy „Krisztus emberi tökéletessége ugyanaz, mint amire mi is szert tehetünk a Krisztussal való összeköttetés által. ... Krisztus

felvette a mi elbukott – de nem lezüllött – természetünket, és csak akkor fertőződött volna

meg, ha Sátán szavait fogadta volna el Isten szava helyett.”⁹⁵

Hivatkozhatunk arra is, hogy Ellen White megértése szerint Jézust miként óvta meg a vétkezéstől istenfélő édesanyja és az, hogy mindketten a Szentlélek hatalmára támaszkodtak:

„Jézus ismeri minden édesanya szívének terhét. ... Jöjjenek Jézushoz az anyák gondjaikkal! Elegendő kegyelmet kapnak Tőle gyermekeik neveléséhez. ... Az imádkozó anya hite által még az anyja karjában fekvő csecsemő is a Mindenható árnyékában nyugodhat. Keresztelő Jánost születésétől kezdve betöltötte a Szentlélek. Ha közösségben

élünk Istennel, mi is tudhatjuk, hogy a legelső perctől fogva az isteni Lélek formálja

kicsinyeinket.”⁹⁶

Tehát amikor Ellen White a „bűnre való hajlam” kifejezést használja Jézussal kapcsolatban, ezt úgy érti, hogy Jézus soha nem vétkezett, soha nem szennyezte be magát annak ellenére, hogy ez megtörténhetett volna. Amikor Ellen White a következő idézethez hasonlóan mondott, akkor nem úgy beszélt róla, mint „helyettesítőnk”-ről. „Krisztus hordozta az emberi nem bűneit és gyengeségeit, ahogyan ezek fennálltak, amikor a földre jött, hogy segítsen rajtunk. A

60

mi érdekünkben az elbukott emberiség gyengeségeivel terheltén kellett kiállnia, hogy Sátán

mindennel megkísértse, amivel az embert is támadja.”⁹⁷

Melwill szövetség-teológiája

Henry Melvill föderalista teológus volt; krisztológiája és szoterológiája nagyrészt ezt figyelembe véve érthető meg jobban: „Ha egy ember elbukott állapotban van, akkor Ádámban, [az emberiség természetes/szövetségi fejében] kellett elbuknia; vagyis azok közé kell tartoznia, akiket Ádám szövetségi szinten képviselt. Krisztusnak azonban, akit nyomatékosan az asszony magvának nevez az Írás, nem volt ilyen módon képviselője szövetségi szinten, ezért

Krisztus nem bukott el hozzánk hasonlóan Ádámban. Nem volt részese a megtört

szövetségnek, és így nem osztozhatott a törvényszegés következményeiben sem.”⁹⁸

A szövetség-teológia Augustinus teológiájában gyökerezik – Augustinusnak azzal az elképzelésével kezdődött, hogy az egész emberiség lényegénél fogva romlott és bűnös, mivel mindnyájan vétkeztünk Ádámban. A föderalizmus teológiájában Isten az egész emberiséget felelősnek tartja Isten Ádámmal kötött szövetségének megszegéséért, noha Ádámnak nem minden utódja volt részese a szövetség megtörésének.

Ez a szövetség-teológia az oka annak, hogy a kálvinista gondolkodók – köztük Melvill és Winslow – nem veszik észre ágostoni gyökereiket. Valahányszor a „megromlott” vagy „megromlás” szót használják – különösen amikor Krisztus emberi természetéről van szó – ezeket úgy kell érteni, mint Isten szuverenitásának a megnyilvánulását, ami nagyobb teológiai tornamutatvány, mint azt megmagyarázni, hogy miért vagyunk bűnösök! Kulcsigéik **Róm 5,17-19** és **1Kor 15,22**. Ahhoz, hogy üdvösséget nyerhesenek (akik szövetségi szinten Ádám leszármazottai voltak), arra volt szükség, hogy valaki más – aki nincs szövetségi kapcsolatban Ádámmal, és így nem tulajdoníttatik neki bűne – jóvátételt adjon értük. A szövetség-teológia szerint ezeknek a kívánalmaknak Krisztus, a második Ádám eleget tett, benne új emberiség kezdődött.

61

Ellen White nem volt kálvinista!

Ellen White nem fogadta el ezt a fajta érvelést, nem vette át Melvill „harmadik utas” szemléletmódját Krisztus emberi természetével kapcsolatban. Természetes dolog, hogy egy olyan könyvfaló, mint Ellen White felhasználja mások nyelvi fordulatait, az olyan kifejezéseket, amelyek veretesebben határozzák meg mondanivalóját, mint az általa a kézirat befejezése érdekében sietősen választott szavak – éppen úgy, mint D'Aubigne, Wylie, Melvill, Winslow, Hanna, és mások. Az átvett kifejezések nem változtatták meg, viszont kellemesebbé és erőteljesebbé tették Ellen White mondanivalóját. A szerencsés megfogalmazásokat vette

kölcsön, nem a teológiai szándékot. Meg tudta különböztetni az igazságot a tévedéstől, amikor

másoktól gyűjtött össze hasznos gondolatokat.⁹⁹

Nemcsak az adventisták

Mielőtt megjegyzéseket fűznénk Krisztus emberi természetének kérdéséhez, szükséges megjegyeznünk, hogy az adventisták nincsenek egyedül Krisztus emberi természetéről vallott 150 éves felfogásukkal. Sok bibliatudós vitatta azt az úgynevezett ortodox nézet, amely szerint Krisztus inkább valahogyan Ádám bűneset előtti természetét vette föl, mint az Ádám minden más utódja által örökölt emberi tulajdonságokat. Néhány név azok közül, akik kétségbe vonták ezt: Edward Irving, Thomas Erskine, Herman Kohlbrugge, Eduard Bohl, Karl Barth, T. F.

Torrance, Nels Ferre, C. E. B. Cranfield, Harold Roberts, Lesslie Newbigin, E. Stauffer, Anders

Nygren, C. K. Barrett, Wolfhard Pannenberg, Eric Baker és mások.¹⁰⁰

Vajon Barnhouse és Martin a protestáns világ szélsőséges kisebbségének nevezné-e a hírességeknek ezt a gyülekezetét?

Andreasen második aggálya

Andreasen és a partvonalon kívülről figyelők másik jelentős aggodalma a *QOD* által az engesztelés, a szentélyszolgálat (az előkép és a valóság), valamint a vizsgálati ítélet adventista tantételeinek leírására használt homályos nyelvezet volt.

Froom 1957 februári „*The Priestly Application of the Atoning Act*” című *Ministry*-cikkét azzal a szándékkal írta, hogy felkészítse az olvasókat a *QOD*-ra, amely már készen állt a kiadásra. Folytatta tipikus szemezgetését Ellen White kijelentéseiben. Azt viszont helyesen írta Froom ebben a cikkben, hogy egyfelől az engesztelés nem korlátozódhatott Krisztus kereszthalálára vagy a mennyei vizsgálati ítéletre, mert az engesztelés „nyilvánvalóan mindkettőt magában foglalja – az egyik a másik nélkül nem teljes, és mindegyik nélkülözhetetlen kiegészítése a másiknak”. Eddig helyes!

62

Másfelől azonban nem szerencsésen fogalmazott, amikor azt írta, hogy Krisztus halála ember bűnéért „teljes, tökéletes, és végső engesztelést” szerzett, és „az engesztelés teljes aktusát” jelentette. Ezek miatt a rosszul megválasztott szavak miatt Andreasen úgy érezte, hogy Froom a kereszt túlhangsúlyozásával túlságosan alkalmazkodott a kálvinista állásponthez a többi egyenlőképpen fontos szentély-igazság rovására.

Később, Andreasen nyugtalankodása után (amely ez alkalommal véleményem szerint túlzott volt) sokan felébredtek szerte az országban; maga Figuhr úgy érezte, hogy „jobb lett

volna, ha Froom testvérnek az a cikke nem jelent volna meg a Ministryben”¹⁰¹

Mindez a *QOD* nyomdába adása előtt történt! Ahogy én látom, ha a *QOD*-trió bölcs lett volna, és biztosabb lett volna a véleményében, elküldték volna a kézirat oldalait Andreasennek, ahogyan sok más testvérhez is eljuttatták.

Ha megtették volna, Andreasen aggodalmi közül néhányat kiküszöböltek volna. Láta volna a 342. oldaltól a 347. oldalig terjedő részben, hogy a *QOD* valóban szélesebb értelmezést mutatott be, amikor az engesztelést tárgyalta. Tehát teljesen egyetértettek abban, „hogya a Kálvárián megvalósított mű magában foglalja Krisztus engesztelő áldozatának érvényesítését

is az arra igényt tartó lélek számára”. Ezért szolgál áldott Urunk fent a mennyei szentélyben.¹⁰² Helyes –itt azonban nem fejezték be.

A továbbiak pontosan megmutatták, hogy a szerzők arminiánus módon értelmezik az engesztelést, az 1957-es QOD 350. oldalán ezt találjuk: „De ez az áldozati mű ténylegesen csak akkor fog emberi szíveknek használni, ha átadjuk életünket Istennek, és tapasztaljuk az újjászületés csodáját. Főpapunk, Jézus ebben a tapasztalatban **érvényesíti számunkra** engesztelő áldozatának jótéteményeit” (kiemelés az eredetiben).

A QOD-trió védekezése Andreasen vádjaival szemben

Mi volt a trió bizonyítéka? Idézték az *Early Writings* (Tapasztalatok és látomások) 260. oldalát: „A nagy áldozat megtörtént, Isten elfogadta, és a pünkösöd napján leszálló Szentlélek a tanítványok figyelmét a földi szentélyről a mennyei szentélyre terelte, ahová Jézus belépett a saját vérével, hogy kiárassza tanítványaira engesztelésének **jótéteményeit**” (kiemelés tőlünk).

De mit fejez ki ez a kimazsolázott mondat, és mi a szövegösszefüggése?

Válasz volt ez Martin 29. kérdésére: „A hetednap Adventistákat gyakran vádolják tanításuk miatt, amely szerint az engesztelés nem fejeződött be a kereszten. Igaz ez a vád?”

Hogyan kellett volna válaszolnia az adventista triónak erre a kérdésre? A könnyebb érthetőség kedvéért azt kellett volna felelniük, hogy „**Igen**”. Aztán folytatni az engesztelés 63 nagyobb távlatú szemléletével, amire egy kálvinista soha nem gondolt volna. Urunk engesztelő **áldozata** természetesen befejeződött a kereszten, de a bűn története ezzel még nem ért véget. A bibliát és Ellen White írásait a biblikus értelmezés kiszélesítése érdekében erőteljesen fel kellett volna használniuk arra, hogy megmutassák: a kereszt és a mennyei szentélyszolgálat az engesztelés két szakaszát képezik, és a megváltást a bolygónknak a bűn kezdeményezőjétől és következményeitől való megtisztítása fogja teljessé tenni.

Nézzük meg ismét az *Early Writings* (Tapasztalatok és látomások) 260. oldalát. Első pillantásra úgy tűnik, hogy ami a mennyei szentélyben történik, nem az engesztelés része, hanem csak az engesztelés jótéteményeinek az érvényesítése.

Ennek az engesztelés jótéteményeiről szóló kijelentésnek tágabb kontextusa az *Early Writings 1851* (Tapasztalatok és látomások, 1851) 251. oldalán kezdődik: „Jézus elküldte angyalait, hogy a csalódott adventista milleriták figyelmét a szentek szentjére irányítsák, amelybe bement, hogy megtisztítsa a szentélyt, és **különleges engesztelést** végezzen Izraelért” (kiemelés tőlünk).

Aztán a 253. oldalon: „Ahogyan a földi szentély papja évenként egyszer ment be a szentek szentjébe, hogy megtisztítsa a földi szentélyt, ugyanúgy Jézus is, Dániel 8. 2300 napjának végén, 1844-ben belépett a mennyei szentek szentjébe, hogy **végleges engesztelést** szerezzen

mindazoknak, akiket megsegített közbenjárása által, és így a szentélyt megtisztítsa”

(*kiemelés tőlünk*).¹⁰³

Végül a 254. oldalon: „A harmadik angyal így fejezte be üzenetét: 'Itt van a szentek állhatatossága: itt vannak, akik megtartják Isten parancsolatait és Jézus hitét.' Amikor megismételte ezeket a szavakat, a mennyei szentélyre mutatott. Azok figyelme, akik ezt az üzenetet megragadják, a szentek szentjére irányul, ahol Jézus a frigyháza előtt áll és **végső közbenjárását** végzi, hogy engesztelést szerezzen azoknak, akik még kegyelemben részesülhetnek, és akik tudatlanságból szegték meg Isten szent törvényét. Az élő és a halott igazak érdekében egyaránt **engesztelést** végez. Mindazokat kegyelmébe fogadja, akik Krisztusba vetett reménységben haltak meg, de mivel Isten törvényét nem volt alkalmuk világosan megismerni, tudatlanságukban áthágták parancsolatait” (*kiemelés tőlünk*).

Egy kijelentés helytelen felhasználása

Ezekből a kijelentésekből arra következtetni, hogy az engesztelés csak a kereszten történt, és Krisztus főpapi szolgálata csupán összefoglalta annak jótéteményeit, több, mint nehéz. Egy összefüggésből kiemelt kijelentés helytelen alkalmazása vezetett ahhoz a konklúzióhoz, hogy az engesztelés befejeződött a kereszten – az eredmény a protestánsokat elégedetté tette, az adventistákat viszont összezavarta, hitüket pedig sajnálatosan elferdítve mutatta be.

Ami még rosszabbnak tűnt, valamilyen furcsa oknál fogva – ami nem ideiglenes vakság volt – a QOD-trió nem követte Ellen White-nak az engesztelésről vallott 1851-et követően

szélesedő felfogását. Pedig ellenkező esetben Andreasen örömmel üdvözölte volna az

egyeztetések eredményét.¹⁰⁴

Például idézhették volna: „Ezek azok, akik hit által követik Jézust az engesztelés nagy jelentőségű munkájában, akik részesültek az érdeükben végzett közbenjárás

jótéményeiben. ... Látták, hogy nagy főpapjuk egy másik szolgálat munkáját kezdte el, és hit

által követve őt, megértették az egyház záró munkáját is (*kiemelés tőlünk*).¹⁰⁵

Nagyobb távlat

Mik voltak ezek a főpapi jótétemények? Főpapként Krisztusnak be kellett fejeznie munkáját, és teljesítenie kellett ígéretét, hogy 'az embert értékesebbé teszi a színaranynál; a férfit Ofir kincsaranyánál' (*Ésa 13,12*). Isten az Élet Fejedelmének adott minden hatalmat mennyen és

földön, Ő pedig visszatért követőihöz a bűn világába, hogy hatalmában és dicsőségében

részesíthesse őket.¹⁰⁶

A *QOD*-trió ismertethette volna White-nak az engesztelésről vallott átfogóbb nézetét:

„A Lélek megújító erőforrásként adatott, és nélküle Jézus Krisztus áldozata nem jelentett volna segítséget számunkra. ... Csak az Istenség harmadik személyének hatalmas erejével tudunk ellenállni a bűnnek, aki nem korlátozott erővel jön el hozzánk, hanem isteni hatalmának teljességével. A Lélek teszi eredményessé mindazt, amit a világ Üdvözítője

véghezvitt. ... Krisztus isteni erőként adta számunkra a Szentlelket, hogy legyőzze a gonoszra

való minden öröklött vagy szerzett hajlamunkat, és krisztusi jellemet vessen egyházába.”¹⁰⁷

Ez a két idézet a *Jézus élete (The Desire of Ages)* c. könyvből példa a sok kijelentésre, amelyek kifejtik Ellen White felfogását az igazság ellipsziséről, amelyre alapozta érett teológiáját.

Sokkal több olyan kijelentés van azonban, amelyben Ellen White kifejtette a „jótétemények”-nek és az „engesztelés”-nek ezt a nézőpontját:

„És ahogyan a földi templom megtisztítása a beszenyező bűnök eltávolítása által történt, ugyanúgy a mennyei szentély voltaképpen megtisztítása is az ott feljegyzett bűnök eltávolításával, eltörlésével valósul meg. Mielőtt azonban ez megtörténhetne, szükség van a feljegyzések könyveinek megvizsgálására annak meghatározásához, hogy kik váltak bűnbánat és Krisztusba vetett hit által jogosulttá **az engesztelés jótéteményeire**. A szentély megtisztítása ezért vizsgálatot, ítélethozatalt jelent. Ezt a munkát, amely által Krisztus visszaveszi népét, eljövételét megelőzően kell elvégeznie; mert amikor eljön, jutalma vele 65 hogy megfizessen mindenkinek cselekedete szerint” (*Jel 22,12*). ...

„Nagy Főpapunk a mennyei angyalok kíséretében belép a szentek szentjébe, és ott megjelenik Isten színe előtt, hogy elkezdje az emberért végzett szolgálatának utolsó szakaszát – a vizsgálati ítélet munkáját, és hogy **engesztelést** végezzen mindazokért, akikről bebizonyosodik, hogy **részesülhetnek áldásaiban**. ... Ezért a **végső engesztelés** és vizsgálati ítélet nagy napján csak azoknak az embereknek az esetét mérlegelik, akik magukat Isten

gyermekeinek vallották [vagyis minden korszakból mindazokat, akik hűséget vallottak Isten

iránt]” (*kiemelés tőlünk*).¹⁰⁸

Az évszázad lehetőségének elmulasztása

Bárki, aki elolvasta volna azt, amit Andreasen olvasott, szintén bosszúsnak és csalódottnak érezte volna magát az olyan egyházvezetők miatt, akik bizonyára az évszázad lehetőségét szalasztották el. Sajnos azok, akik állítólag elolvasták a *QOD* korrektúra-oldalait, nem vették a fáradságot, hogy elolvassák az engesztelés jótéteményeiről szóló – illetve a sok hasonló tartalmú – kijelentést a *nagy küzdelem* sorozatban. Ők szintén részesei voltak az évszázad lehetőségének elmulasztásában.

Ugyanakkor sok érintett és a generálkonferencia elnöke számára is úgy tűnt, hogy Andreasen aggályait a *QOD*-ban lévő ügyetlen nyilatkozatok megcáfolják. Andreasen és mások azonban tudták, hogy ezek a gondosan összeválogatott, az evangelikálok számára elfogadható idézetek az engesztelés adventista tanításának korlátozott megértését mutatták be.

92

93

94

95

96

97

98

99

100

101

102

103

104

105

106

107

108

Ahogy már megállapítottuk, a QOD szelektált idézetei nem tartalmazták azt a teljesebb megértést, amelyet az adventisták sok év óta tanítottak. Például: „Mindazokat, akik ki akarnak szabadulni Sátán rabszolgaságából és szolgálatából, hogy Immanuel fejedelem véráztatta zászlaja alá álljanak, meg fogja tartani Krisztus közbenjárása. Krisztus a mi Közbenjárónk az Atya jobbján... Szüntelenül számon tart minket, hiszen éppolyan szükséges, hogy megtartsa, mint amilyen szükséges volt, hogy megváltson. Ha egy percre is magunkra hagyna, Sátán ott áll, készen arra, hogy elpusztítson. **Akiket vérén váltott meg, azokat most közbenjárása által tartja meg.** 'Ennélfogva mindenkor üdvözítheti is azokat, akik általa járulnak Istenhez, mert mindenkor él, hogy közbenjárjon értük.' (Zsid 7,25).”¹⁰⁹

70

Sajnálatos módon mindezt nem mondták el – ez volt Andreasen és a többiek aggodalmának a lényege. Andreasen sokkal jobban ismerte az adventista gondolkodásmódot, mint a QOD-trió bármelyik tagja. Irattározási rendszerének köszönhetően valószínűleg neki volt a bárhol ismert legátfogóbb gyűjteménye Ellen White írásaiból. Tudta, hogy *A nagy küzdelem* 488. oldalának tartalma olyan világos, mint a déli nap:

„Sátán számtalan cselfogást kitalál, hogy lekösse figyelmünket, és ne időzzünk annál a munkánál, amelyet a legjobban meg kellene ismernünk. Az őscsaló gyűlöli azokat a nagy igazságokat, amelyek kinyilvánítják azt, aki engesztelő áldozat és mindenható közbenjáró. Tudja, hogy minden attól függ, el tudja-e terelni figyelmünket Jézusról és igazságáról.”

„Azok, akik részesülni akarnak a Megváltó közbenjárásának áldásaiban, ne engedjék, hogy szentségük és istenfélelmük elmélyítését bármi is gátolja! Szórakozás, hivalkodás és nyereszkedés helyett fordítsák inkább az értékes órákat az igazság buzgó, imádságos kutatására. A szentély és a vizsgálati ítélet tanát Isten népének jól kell ismernie. Mindannyiunknak tudni kell, hogy nagy Főpapunknak mi a tisztsége és munkája. Különben soha nem lesz olyan hitünk, amilyenre most van szükség, és soha nem fogjuk tudni betölteni azt a helyet, amelyet Isten nekünk szán.”

Ez másik tipikus példája annak, ahogyan Ellen White az igazság ellipsziséről gondolkodott – az engesztelő áldozatot és a mindenható közbenjárót az igazság két fókuszpontjának tekintette. Az egyik ugyanúgy nincs a másik nélkül, mint ahogy nem találunk hidrogén és oxigén nélküli vizet sem!

Mi keserítette el újból Andreasent?

Felmerül a kérdés, hogy Andreasent mi készítette kritikára az engesztelés kérdésében? Legjobban úgy érthetjük meg aggodalmát, ha az ő szemével nézzük a helyzetet. Hadd beszéljen maga Andreasen, aki a *Ministry* már említett februári vezércikkétől kezdve áttekintette Froom szerkesztőségi cikkeit. (Andreasen levelei a generálkonferencia elnökének írt, kiadatlan magánlevelek voltak – igen elvszerű embernek ismerték, akit szolgálatának egész ideje alatt az egyházvezetés közismerten nagyra becsült.)

Képzeldjünk bele magunkat Andreasen helyzetébe:

1957. február 15.: Andreasen megdöbbsent Froom kijelentésén, amely szerint a Questions on Doctrine-ban az engesztelésről szóló tanítás felülvizsgálatára azért volt szükség, mert "senki sem szánt időt és állhatatos erőfeszítést a sok munkát igénylő, széleskörű keresésre [a Prófétaság Lelke írásaiban], hogy megtalálja, elemezze és rendszerezze az erre vonatkozó részeket". A korábbi egyházvezetők „nagyreszt figyelmen kívül hagyták ezt a rejtett bizonyítékot és felbecsülhetetlen értékét; nem látták szükségesnek és nem tekintették megvalósíthatónak, hogy időt szánjanak egy ilyen hatalmas feladatra.”

71

Andreasen számára ez túl sok volt, tekintettel arra a számos könyvre, amelyet a szentély tanáról és az engesztelésről az ő kitűnő összefoglaló tanulmányain kívül korábbi gondolkodók írtak.

Andreasen láthatta, hogy Froomnak az engesztelésről alkotott szűklátókörű felfogásából hiányzik az a nagyszabású elképzelés, amelyet az adventisták legalább egy évszázada tanulmányoznak – hogy Krisztus keresztfeszítése nem a kezdete vagy a vége volt annak a szenvedésnek, amelyet a bűn okozott Istennek.¹¹⁰ Más szóval az árat, amelyet Isten a megváltásunkért fizetett, nem lehet a kereszten töltött órák számával mérni. Megértette Froom problémáját: nagyon korlátozott nézetei voltak az engesztelésről.

Andreasen így folytatta levelét: „Felszínes és zavaros ötletekkel sietni most a nyomdába, és újságcikkben tudatni a világgal, hogy a vizsgálat alatt álló elméletek az engesztelés adventista felfogását fejtik ki, szerencsétlen és nem helyes dolog.”¹¹¹

1957. október 15.: A probléma most Froomnak abban a kijelentésében öszpontosul, hogy „Krisztus keresztáldozata teljes, tökéletes és végső engesztelés az ember bűnéért”.

110

111

Andreasen a hetednapos adventisták alapvető hitelveit meghatározó nyilatkozat (*Declaration of the Fundamental Principles of the Seventh-day Adventists*)¹¹² 4. pontjára hivatkozott, amely így szól: „Jézus Krisztus... azért ment fel a magasságba, hogy egyetlen közbenjárónk legyen a mennyi szentélyben, ahol saját vérével szerez engesztelést a bűneinkért. Az engesztelés a kereszten kezdődött, főpapi munkájának utolsó részét, az áldozat felajánlását pedig Urunk a lévita papság előképszolgálatának megfelelően végzi a mennyben.”¹¹³

Bárcsak az adventista trió leült volna Andreasennel a könyv kiadása előtt! Nyilvánvalónak tűnik, hogy a gondos átfogalmazás kiküszöbölte volna a súlyos hibát.

1957. november 4.: Ismét az a kérdés került előtérbe, hogy mi történt a kereszten. Ha a kálvinistáknak igaza van abban, hogy Krisztus halála volt a nagy engesztelési nap, akkor az adventisták egy évszázada tévedést tanítanak. Andreasen széleskörűen idézett Uriah Smith-től, J. H. Waggonertől, C. H. Watsontól és Ellen White-től.

Andreasen meglepődött From Ellen White-tal kapcsolatos kérdésén is: „White asszony miért nem mutatott rá kezdettől fogva korai íróink korlátozott vagy néha téves elgondolásaira az engeszteléssel kapcsolatban, és miért nem helyesbítette azokat? Miért alkalmazott a szűkre szabott kifejezések közül néhányat anélkül, hogy ugyanakkor szembeállította volna saját átfogóbb, helyesebb szóhasználatával? Majd From választ adott a saját kérdésére: **„Prófétai tolmácsolásban soha nem érkezett tanításbeli igazság ehhez a néphez a Prófétaság Lelke által – egyetlen esetben sem”** (From saját kiemelése).¹¹⁴

Ez az állítás egy határozott kijelentésnél többet igényel. Andreasen Ellen White szavait idézte: „Gyakran együtt maradtunk késő éjszakáig, néha pedig egész éjszaka világosságért imádkozva és az igét tanulmányozva. Ezek a testvérek újra meg újra összejöttek a Biblia tanulmányozására, hogy megértsék üzenetét, és hogy felkészültek legyenek hatalommal való hirdetésére. Amikor tanulmányozásukban ahhoz a ponthoz értek, ahol be kellett látniuk, hogy nem tudnak többet tenni, az Úr Lelke rám szállt, és látomást, valamint a vizsgált szakasz világos magyarázatát kaptam, és utasítást is arra nézve, hogyan dolgozzunk és tanítsunk eredményesen. Így világosságot kaptunk, amely segített nekünk megérteni az Írás Krisztusra, küldetésére és papságára vonatkozó kijelentéseit. Igazságok láncolatát tették számomra érthetővé, attól az időtől kezdve,

112

113

114

egészen addig, amikor eljutunk Isten városába, én pedig továbbadtam a többieknek az Úrtól kapott útmutatást.

Ez alatt az egész idő alatt nem értettem a testvérek érvelését. Mintha bezárták volna az elmémet, nem tudtam felfogni a tanulmányozott igék jelentését. Ez életem egyik legnagyobb bánata volt. Ebben a lelkiállapotban voltam, amíg hitünk fő pontjai Isten igéjével összhangba nem kerültek. A testvérek tudták, hogy látomáson kívüli állapotban nem érthetném meg ezeket a dolgokat, és közvetlenül a mennyből kapott világosságként fogadták el a kapott kinyilatkoztatásokat.”¹¹⁵

Andreasen reakciójának az volt a lényege, hogy vagy Froom nem ismeri az adventtörténelmet – vagy a QOD-trió itt és más pontokon leminősíti Ellen White-ot.

1957. november 14.: Andreasent még mindig nyugtalanítja az a megfogalmazás, hogy „Krisztus halála teljes áldozati engesztelés [volt] a bűnért” (*QOD p. 30*), noha lehetséges, hogy félreértette Froomot. Megint több adventista tudóst idéz, akik az átfogóbb nézetet tanították, és bizonyítékként sorolja fel őket arra, hogy nagyon kockázatos dolog bizonytalanságot hagyni az olvasó lelkében. Senki nem olvashatta ezeket a leveleket, és senki nem érezhette át a veterán adventista tudós gyötrelmét az adventista teológia központi eszméjének folyamatban lévő megrontása miatt. Számomra úgy tűnik, hogy ha az adventista trió csak idézte és hangsúlyozta volna ezeket a kijelentéseket, akkor Andreasennek nem lett volna oka arra, hogy folytassa figyelmeztetéseit: „Krisztus közbenjárása az emberért a mennyei templomban éppoly lényeges része a megváltás tervének, mint halála volt a kereszten. Halálával Krisztus elkezdte a megváltás munkáját, feltámadása után pedig a mennybe ment, hogy befejezze. Most a nagy engesztelési napon élünk.” Ehhez még hozzátette Ellen White felhívását: „Addig kell krisztusi tökéletességre igyekeznünk, amíg nagy Főpapunk engesztelést végez értünk”.¹¹⁶

Láthatjuk, hogy a nyolcvanéves veterán az üdvterv egészére gondolt, az engesztelésről nem beszűkült nézetei voltak, mint a QOD-triónak és evangélikál tárgyalópartnereiknek. Jerry Moon 1988-ban találóan fogalmazott: „Sokkal többet lehetett volna elérni a megbeszéléseken, ha képviselőink képesek lettek volna a vizsgálati ítélet jelentőségét az arminianizmus logikus, letisztult kiterjesztéseként, a bűnök eltörlését pedig az egész

115

116

univerzumra kiterjedő bűnrendezés elengedhetetlen befejezéseként bemutatni az evangelikáloknak.”¹¹⁷

1957. december 2.: Andreasen újra áttekintette Froom vezércikkeit az engesztelés egészének történelmi adventista felfogása szempontjából. Valószínűleg már senki sem élt 1957-ben, akinek teljesebb könyvtára lett volna Ellen White írásaiból; akik látták tárgymutató rendszerét, csodálatosnak ítélték – és ez az előtt volt, hogy a White-hagyaték (White Estate) hivatalosan kísérletet tett volna tárgymutató készítésére.

Azok, akik a legjártasabbak Ellen White teológiájában, felismerik mély betekintését a bibliai igazság elliptikus természetébe¹¹⁸ – minden igazság objektív és szubjektív szempontjainak együttélő szövetségébe, mint például kegyelem és hit; megváltó és közbenjáró; értünk, bennünk és általunk; megigazulás és megszentelődés; bocsánatot nyert és megtisztított; törvény és evangélium; stb. Tehát nem fogadhatjuk el az egyiket a másik nélkül. Így Andreasen valóban méltányolni tudta Ellen White megfogalmazását, hogy Urunk főpapi szolgálata éppen olyan fontos, mint kereszthalála. És ennek a szimbiotikus kapcsolatnak minden elhalványítása vörös zászló volt ragyogó elméje számára.

Amikor elolvasta Froom védekezését, különösen nyugtalanná vált: „Tehát ha egy adventista embertől azt halljuk, vagy az adventista irodalomban, illetve Ellen White írásaiban azt olvassuk, hogy Krisztus most engesztelést végez értünk, azt egyszerűen úgy kell értenünk, hogy „Krisztus most **engesztelő keresztáldozata jótéteményeit alkalmazza**, hogy szükségleteinknek és kéréseinknek megfelelően hathatóssá tegye azokat.”¹¹⁹

(Amikor buzgó adventisták szembesülnek azzal, hogy a QOD-trió az „úgy kell értenünk” szavakkal Ellen White kijelentéseinek szakavatott értelmezőjévé tette magát, egy hatalmas felkiáltójel emelkedik fel! Ez volt a QOD Achillesz-sarka. Andreasen és mások szemében ez az átható önhittség beszennyezte a trió legjobb erőfeszítéseit is.)

1958. január 5.: Andreasen elismételte múlt évi aggodalmait és leírta észrevételeit Froomnak a *Ministry*-ben megjelent 1957. februári cikkével kapcsolatban – amely szerint „nem került sor hitelvek megtagadására, kifejtett új eszmék nyilvános elutasítására, sem

117

118

119

nyilvános dorgálásra. Így kezeskedhetünk azért, hogy a megfontolás tárgyát képező cikk a felekezet képviselőjében beszél." Elképesztő ezt ma olvasni!

Andreasen tovább elemezte a QOD-trió Martin kérdésére adott, 341. oldalon található válaszát: „A hetednapos adventistákat gyakran vádolják azzal a tanítással, hogy az engesztelés nem fejeződött be a kereszten. Igaz ez a vád?” Andreasen úgy vélte, hogy a trió Nichol vén szavaival válaszolhatott volna, ahogyan a *Review and Herald* 1952. júliusi vezércikkében olvasható (erre korábban már utaltunk). Ezután Andreasen ízekre szedte a trió válaszát, „egyedülálló”-nak és „nyilvánvalóan zavaros”-nak nevezve azt – különösen amikor „vértelen engesztelés”-t említenek.

A levél befejezése előtt utalt a generálkonferencia tisztségviselőinek két levelére, amelyben arra kérték, hogy hagyja abba tevékenységét, ellenkező esetben „az ügy minden bizonnyal fel fogja vetni az egyházhoz való viszonyának kérdését”. Andreasen előrelátóan azt mondta, hogy „ez annak a bevált és diplomatikus útja, hogy közöljék velem: a megbízólevelem és a javadalmazásom kérdésessé fog válni.”¹²⁰

1958. január 19.: Andreasen felülvizsgálta korábbi leveleit, hogy új érvekkel és új információkkal frissítse tartalmukat. Megemlíti A. F. Ballenger, a nagytekintélyű evangelizátor elszakadását a századfordulón. Andreasen megjegyezte: „az az eretnokség, amely miatt őt elbocsátották, ugyanaz a gondolatrendszer, amelyet most ránk akarnak kényszeríteni – hogy az engesztelés megtörtént a **kereszten**.” Andreasennak bizonyos szempontból igaza volt, de nem vette észre a QOD-trió motyogó magyarázatai mögött lévő indítékokat. Így eltúlozta ellenvetéseit.¹²¹

1958. január 31.: Andreasen a QOD ízekre szedését a „vérnélküli engesztelés” értelmezésével folytatta – amely szerint Krisztus vérének csak a kereszten volt hatása, és nem foglalta magában Urunk szolgálatát a mennyei szentélyben. Tudta, hogy Ellen White sok kijelentése mást mond.¹²² Az áldozat halála még nem engesztelés. Andreasen hangsúlyozta, hogy az engesztelés akkor történt meg, amikor a főpap bement a szentek szentjébe, és elvégezte az engesztelés szertartását (lásd *3Móz 16,12-17*, és *Zsid 9,7; 11-12.*)

1960. szeptember: Andreasen most visszatekintett a kiadott QOD-ra (1957), és Martin 1960-ban megjelent *The Truth About Seventh-day Adventism* (Az igazság a

120

121

122

hetednapi adventizmusról) című könyvére. Martin könyvének 15. oldalán H. W. Lowe, a H. N. Adventista Generálkonferencia Bibliatanulmányozó és Kutató Csoportja (Bible Study and Research Group of the General Conference of Seventh-day Adventists) elnökének kijelentéséből idéz: „Martin pontosan és átfogóan mutatja be könyve 47. oldalától 86. oldaláig tantételeinket és prófécia-magyarázatunkat. ... Az olvasó nem fog átsiklani az adventisták tanításának megalapozott és pontos kijelentései fölött, amelyeket olyan világosan fejtenek ki az említett oldalakon.” És „A szerző elnyerte hálánkat és megbecsülésünket keresztény testvéri hozzáállásával és komoly törekvésével, hogy olvasóit hibátlanul ismertesse meg elvi álláspontunkkal.”¹²³

Martin véleménye szerint az adventistákat az evangelikálok teljes elfogadásában a „még mindig közkézen forgó” régebbi adventista irodalmuk gátolja, amely „a hetednapi adventizmus többféle nézete közül tanít néhányat. ... Gondolnunk kell arra, hogy a felekezeten belüli szétágazó irodalom szerkesztői irányítás alá helyezése és a kinyilvánított felekezeti állásponttal való összehangolása időt vesz igénybe. Az adventisták komolyan tanulmányozzák ezt a problémát.”

Andreasen, a régi adventista tudós számára különösen fájdalmas volt ez a trauma, hiszen ő a két könyvben (a QOD-ban és Martin könyvében) megvitatott témákban nagyon jártas volt. 1958-ban azonban Cleveland-ben generálkonferencia volt, amelyre Martin hivatkozott is a könyvében: „A generálkonferencia négyévenkénti ülése 1958-ban Cleveland-ben úgy határozott, hogy a könyv [a QOD] elfogadható összhangban van az adventista szemlélettel, ami kizárja a megjelentetés felülvizsgálatának szükségességét. Megközelítése nyilvánvaló volt mindenki számára, ahogyan az elfogadása is.”¹²⁴ Martinnak igaza volt!

„Leplezetlen csalás”

Miután Andreasen kifejezésre juttatta csalódását amiatt, ahogyan a QOD az engesztelés kérdését kezelte, végül 1960-ban írt leveleiben az adventista tanítás legsúlyosabb meghamisításához érkezett – „az Isten jelleme elleni támadásokhoz, az Atya és a Fiú nyílt csalással való vádolásához. A QOD kijelentése így hangzott: »Bár testben született, mindazonáltal Isten volt, és mentes volt azok alól az öröklött

123

124

szervedélyektől és szennyeződésektől, amelyek megrontják Ádám természetes leszármazottait.«^{125•126}

Ekkor Andreasen a *Jézus élete* (The Desire Ages) 49. oldaláról idézett, amelyre korábban már hivatkoztunk. Az ő magyarázata így hangzik: „Krisztus nem volt felmentve az átöröklés nagy törvényének működése alól. Elfogadta azt”.¹²⁷

76

A kísértésekről szóló vita után – tehát hogy Isten teszi-e próbára az embert, vagy Sátán kísérti-e azért, hogy gonoszságot kövessen el – Andreasen néhány szakaszt idéz Ellen White-től:

“Ezek nem színlelt, hanem valódi kísértések voltak. ... Ennyi elég volt. Sátán nem mehetett tovább.

... Emberi értelem nem képes felfogni ennek a harcnak a komolyságát. Az egész emberiségnek és magának Krisztusnak a sorsa volt a tét. ... Az emberi erő elfogy. A menny azonban örök győzelemről énekel. A Sátán elleni küzdelemben minden ember megkaphatja azt a segítséget, amely Krisztusnak rendelkezésére állt. Nem szükséges elbuknunk.

... Isten Fia emberként ugyanazokkal az ellenállhatatlanoknak látszó kísértésekkel küzdött, amelyek az embereket érik – hogy kielégítése étvágyát; hogy önhittent oda merészkedjen, ahová Isten nem vezette; hogy e világ istenének imádásáért és ennek az életnek a lenyűgöző gyönyöreireiért feláldozza az örök üdvösséget. Mindenki megkísértetik, az Ige azonban kijelenti, hogy Isten nem hagy bennünket erőnkön felül kísérteni. Ellenállhatunk a ravasz ellenségnek, és legyőzhetjük.”¹²⁸

„[Krisztus] nem volt felmentve a kísértések alól. Názáret lakói közismertek voltak gonoszságukról. Nátánael kérdése megmutatja, milyen volt az általános vélemény az ott lakókról: 'Názáretből támadhat-e valami jó?' (*Ján 1,46*). Jézus olyan helyen nőtt fel, amely próbára tette jellemét. Folytonosan őrködni kellett ahhoz, hogy megőrizze tisztaságát. Minden konfliktusnak ki volt téve, amellyel nekünk szembesülnünk kell, hogy példaképünk lehessen gyermekkorunkban, ifjúságunkban és férfikorunkban.”¹²⁹

125

126

127

128

129

„Ha nincs lehetőség a behódolásra, a kísértés nem kísértés. Akkor beszélhetünk a kísértésnek való ellenállásról, amikor az embert erőteljesen arra befolyásolják, hogy helytelenül cselekedjen; és tudva azt, hogy hit által, az isteni hatalom szilárd támogatása által lehetséges megállni, elutasítja a csábítást. Krisztus ezen a megpróbáltatáson ment át. Ha az Ő esetében nem lett volna meg a bukás lehetősége, nem kísértethetett volna meg az emberhez hasonlóan mindenben.”¹³⁰

Ha tehát Krisztus megkísértetett mindennel, amivel az ember, néhány kísértés alól tőlünk eltérően mégis felmentést kapott, akkor Isten üdvterve nem volt tisztességes – hogyan kérheti tőlünk, hogy úgy győzzünk, ahogy Jézus győzedelmeskedett (*Jel 3,21*)? Andreasen szerint Isten így nyílt csalást követne el, hiszen lehetetlent igényelne.

„A legnagyobb aljasság”

1960 szeptemberi levelének záró megjegyzéseiben Andreasen világos érveket írt amellet, hogy meg kell őrizni Ellen White Krisztus emberi természetéről vallott felfogását:

77

“Ha Isten kedvezett volna Fiának, Sátánnak lett volna egy bizonyítéka, amelyet Isten sem tudott volna megcáfolni. Isten azért küldte el a Fiát, hogy megmutassa: nem igazságtalanul igényel engedelmességet. Krisztus azzal a céllal jött a földre, hogy bemutassa Isten igazságosságát. Ha Isten előnyben részesítette volna Őt, azzal beismerte volna, hogy az ember nem tudja megtartani a törvényt, hiszen Fiát felmentette néhány követelmény alól, amelynek a teljesítését az embertől számon kéri. Ezzel Isten azt vallotta volna be, hogy vereséget szenvedett. Sőt, ez hatálytalanította volna az egész üdvtervet. Ha Krisztusnak kedvezésben lett volna része, vagy bizonyos kötelezettségek alól felmentést kapott volna, az igazolta volna Sátán állítását, hogy az ember számára lehetetlen Isten akaratát teljesíteni.

Úzd el a gondolatot, hogy Isten bármilyen módon kivételezett Krisztussal! Ilyet tanítani vagy hinni a legnagyobb fokú becstelenség, annyi, mint magát Istent csalárdsággal vádolni. Sátán egyik mesterműve lenne, ha Isten tulajdon népe ilyen tanítást fogadna el. A most megtárgyalt kérdéssel – hogy Krisztus mentes volt-e azoktól az indulatoktól és szennyezésektől, amelyek megrontják Ádám természetes utódait – megfontoljuk az egyik legszörnyűbbet a sok hitbeli eltérés közül, amelyet a *Questions on Doctrine* című könyv tanulmányozása feltár. ... Az a tanítás, hogy Isten a többi embertől

eltérően csodálatosan **felmentette** Krisztust, aki így abban a kedvező helyzetben volt, hogy **nem követhetett el bűnt – a legrosszabb fajta pogányság.**¹³¹

Lobbanási pontok az Eternity későbbi vezércikkeiben

Figuhr-ral és a QOD-trióval folytatott magánjellegű kommunikációjának ebben az időszakában Andreasen elolvasta és újraolvasta Barnhouse és Martin 1956-ban és 1957-ben írt öt *Eternity*-vezércikkét. Amit írtak, többnyire meglepően szívélyes és pontos volt. Néhány részlet azonban felkeltette Andreasen félelmeit. Annak érdekében, hogy történetileg hűségesek legyünk az 50-es évek második felének valóságához, képzeljük bele magunkat Andreasen helyzetébe és gondolataiba. Például:

1957 szeptemberi *Eternity* vezércikkében **Barnhouse** ezt írta: „[az adventisták három képviselője] tovább magyarázkodott Mr. Martinnak, azt mondták, hogy náluk is van szélsőséges kisebbség, ahogyan a fundamentális kereszténység minden területén előfordulnak hőzöngők. ... Az adventisták álláspontja bizonyos dolgokban újnak tűnik néhányunknak; bizonyára a vezetők józan csoportjának véleményét képviselik, akiknek az a feladata, hogy fékezék a felekezeti felelős vezetésének álláspontjától eltérő tagok törekvését. ... [A vizsgálati ítélet] számomra a a vallási történelem legnagyobb szabású lélektani, presztízsmentő jelensége! ... Ők nem hisznek abban, amit néhány régebbi tanítójuk képviselt, hogy Jézus engesztelő munkája nem fejeződött be a Kálvárián, hanem 1844 óta folytatja második papi szolgálatát. ... [Ami az 1844 óta folyó vizsgálati ítéletet illeti,] mi személy szerint nem hisszük, hogy a Szentírás egyetlen verséből ilyen különös következtetést lehet levonni, és úgy gondoljuk, hogy minden, ennek az elfogadtatására irányuló erőfeszítés **áporodott, élettelen és haszontalan!**”

78

Hogyan reagált volna bármelyikünk erre **a QOD kiadása után írt** szerkesztőségi cikkekre, ha Andreasen vagy más adventista lelkész, szerkesztő vagy tanár teológiai éleslátásával rendelkezünk volna?

Az **1957 szeptemberi Eternity** szerkesztőségi cikkében **Martin** ismét a „történelmi ortodoxia” képviselőjeként jellemezte magát és Barnhouse-t (ezzel a kálvinizmusra gondolt, nem számította ide az arminiánusokat, például a metodistákat, a nazarénusokat stb.). Annak elismerése után, hogy az adventisták „többsége mindig megtartotta a valódi keresztény hit jellemzőit, a keresztény hit sarkalatos, alapvető tanításait, amelyek szükségesek az üdvösséghez és a kegyelemben való növekedéshez), felsorolta a különbözőségeket hét területén. Ezek a feltételes halhatatlanság (beleértve a gonoszok

megsemmisítését), a szentély és a vizsgálati ítélet, a bűnbak (Sátánra vonatkozó tanítás), a hetedik napi szombat, a Prófétaság Lelke, az egészségügyi reform és a maradék egyház.

Barnhouse 1957. novemberi Eternity-vezércikkében – miután megemlítette az előző két év szívélyes eszmecseréit – ismét arra utalt, hogyan adta elő részletesen egy adventista író azt, hogy Jézus Krisztusnak bűnös emberi természete volt. Ez a könyv [QOD] több különböző szempontból közelíti meg ezt a kijelentést, és elszörnyedve utasítja el. Ebből csinált olyan nagy problémát az egyik 'hitvédő', aki megpróbálta ezt a tévedést magának Mrs. White-nak a nyakába varrni; az adventista vezetők ebben a könyvben bátran bemutatnak harminchat különböző idézetet Mrs. White írásaiból, amelyekben a leghatározottabb módon, pozitív kijelentésekben ír az örökkévaló Istenről és Urunk bűntelen emberi természetéről. Egy másik függelék ötvennél több idézetet sorol fel a megtestesülés titkával kapcsolatban, amelyekben Mrs. White újra és újra elmondja a testté lett Ige csodáját és bűntelenségének dicsőségét. Az eredeti nehézség abból a tényből fakadt, hogy Mrs. White nem képzett teológus volt. Nem volt tudatában annak, hogy némely kifejezését ellene magyarázhatják. Véleményem szerint hiányzott belőle a mélység, a szabatosság és a tudományosság, azonban Jézus Krisztust mint Isten örök, bűntelen Fiát vallotta, tisztelte és tanította.”

Adventista vezetők és tanítók, ne aludjatok!

A laikusok azonban nem aludtak. Az Oregon állambeli Bakerben élő adventista nyomdásznak és első vénnek, *Al Hudson*-nak szerződése volt ügyvédekkel az oregoni legfelsőbb bírósághoz benyújtandó előterjesztéseik kinyomtatására. Követve ezek formátumát, Hudson készített az 1958-ban az Ohio állambeli Clevelandben megtartandó generálkonferencia küldöttei számára tényállás-ismertető iratot határozati javaslat meghozatalához. Ez volt olvasható rajta:

„Szülessen határozat, hogy tekintettel a benyújtott bizonyítékra, a **Hetednapi adventista válasz a „Kérdések a tanításról” című könyvre** (Seventh-day Adventists Answer Questions on Doctrine) nem képviseli a hetednapi adventista egyház hitét és meggyőződését, ezért ezennel elutasítjuk a következő öt ponton:

- 1) A skolasztikus és intellektuális becstelenség jellegzetességeit hordozza.
- 2) Kétszínűséget tartalmaz.
- 3) Alkalmatlan.
- 4) Tévedést tartalmaz.
- 5) Sátán arra irányuló stratégiai mesterműve, hogy megghiúsítsa Istennek a hetednapi adventista egyházzal kapcsolatos célját.

A tényállás-összefoglaló hátralévő részében bizonyítékok sora támasztotta alá az öt vádat. A beadványt figyelmen kívül hagyták, és soha nem terjesztették a küldöttek elé. Hudson írt Martinnak és Barnhouse-nak is, választ azonban nem kapott tőlük.

Telefonbeszélgetés

Mindazonáltal 1958. május 16.-án Hudsonnak volt Dr. Barnhouse-szal egy hosszú telefonbeszélgetése. Barnhouse néhány megállapítása így hangzott:

„Csak annyit mondok, hogy az adventisták keresztények. Ennek ellenére úgy gondolom, hogy tantételeik a világ többi keresztény csoportjához képest a legcsavarosabbak. Minden kétséget kizáróan ez a véleményem. Valójában a vizsgálati ítélet tanítása a legnyilvánvalóbb presztízsmentő ügy, ami valaha létezett, Krisztus 1844-re meghirdetett érkezésének elmaradását leplezték el vele.

Az adventisták a szombat megtartásában, a protestánsok pedig a vasárnap megtartásában tévednek. Az egyetlen dolog, amire szükség van, az a szemlélet, hogy minden nap egyforma, és hogy Isten nem vesz részt ennek a napnak a megünneplésében, hiszen most utálja a szombatot. ...

80

„[Ellen White] először is csupán egy emberi lény volt. Azt nyilván elismerem, hogy Mrs. White írt néhány nagyon lelki dolgot, a Mindenható Isten azonban soha nem beszélt nő által. Nézzünk szembe a tényekkel. Ön nem tudja megindokolni, hogy miért prédikálhat egy asszony, és miért gyakorolhat hatalmat a férfi felett. Ez nem lehetséges. ...

[Krisztus emberi természetével kapcsolatban] Hudson megkérdezte Barnhouse-tól: „Nekik [az adventista triónak] az az álláspontjuk, hogy Krisztus Ádám bűneset előtti természetét vette föl, igaz?” Barnhouse így válaszolt: „Remélem, hogy nem! ... Ádám a bűnbeesés veszélyének kitett teremtmény volt. Jézus Krisztus Isten-ember volt, aki nem eshetett el.” Hudson visszakérdezett: „És ön így értelmezi vezetőink álláspontját?” Barnhouse: „Természetesen! Olyan határozottan állítják, és ez (a QOD) az ő könyvük. ... Nézze, ha ön nem hiszi, hogy Jézus Krisztus Isten örök, büntelen Fia, és nem vétkezhetett, ... van tizennyolc idézetünk Mrs. White-től, amelyek ugyanezt mondják, ... és cáfolják azt, amit ön nekem előad.”

Ebből a beszélgetésből – még ebből a kis mintavételből is – látható, hogy milyen könnyű a keresztény vezetőknek teljesen félreérteni egymást, még akkor is, ha ugyanazokat a szavakat használják! ***Nem használhatjuk azt a ravasz ürügyet, hogy mindez szemantika kérdése!*** Ez csak teljes tudatlanságunkat mutatná a zajló folyamatról.

A fő kérdés: a krisztológia és az eszkatológia közötti kapcsolat

Andreasen számára teljesen világos volt, hogy a teológusokat krisztológiájuk és eszkatológiájuk összefüggései alapján lehet értékelni. A QOD-trió azonban elfordult az adventista gondolkodás egy egész évszázadától. Igyekezettükben, hogy elnyerjék az evangélikálok tetszését, eltértek a sok bibliai kijelentéstől és elmulasztották fejezetről-fejezetre elolvasni többek között Ellen White-nak ***A nagy küzdelem*** című könyvét. ***Andreasen körültekintően szem előtt tartotta a krisztológia és az eszkatológia közötti kapcsolatot, ez tette gondolkodását függetlenné a generálkonferencia elnökétől és a QOD-triótól.***

Andreasen a következőhöz hasonló kijelentésekből nyerte teológiai irányítóját:

Addig kell krisztusi tökéletességre igyekeznünk, amíg nagy Főpapunk engesztelést végez értünk. Megváltónk még gondolatban sem engedett a kísértés hatalmának. Sátán az emberi szívben talál olyan sarkot, ahol meg tudja vetni a lábát - dédelgetett, bűnös vágyat, amellyel kísértéseit érvényre juttathatja. De Krisztus elmondhatta önmagáról: "Jön a világ fejedelme: és én bennem nincsen semmije" (Ján 14,30). Sátán nem talált semmi olyat Isten Fiában, ami által legyőzhette volna. Jézus megtartotta Atyja parancsolatait, és nem volt benne semmi bűn, amit Sátán ki tudott volna aknázni. Csak ilyen lelkülettel lehet megállni a nyomorúság idején."¹³²

8

Helyzetelemzés

Andreasen nem tartotta szerencsésnek azt, hogy olyan fogalmakat állítson középpontba, mint a „tökéletesség” és „Krisztus természete” anélkül, hogy egyenlő, sőt nagyobb hangsúly kerülne magára Krisztusra, aki megvalósítója lesz az emberi jellem tökéletessé válásának Szentlelke által.¹³³ „Az igazság, ahogy Jézusban van” – Ellen White gyakori kifejezése, amely egyszerűen azt jelenti: minél jobban úgy összpontosítunk Jézusra, mint legközelebbi és legjobb Barátunkra, szavai annál inkább mindennapos táplálékunkká válnak, annál természetesebben és szokásszerűbben, hajlíthatatlanul fogunk törekedni az erkölcsi tökéletességre.¹³⁴ Az erkölcsi tökéletesség több mint egy elért eredmény – ez hozzáállás. Az örökkévalóság 100,000 éve után is még mindig a tökéletesség elérése lesz a célunk. Ennek a hozzáállásnak azonban a hiteles elvek elfogadásán kell alapulnia: Kicsoda Jézus valójában és miért olyan módon jött, ahogy jött¹³⁵, és miért halt meg¹³⁶? Máskülönbén még mindig Babylonban leszünk és ezt fel sem fogjuk ismerni!

Hancock kutatása 1962-ben

Mint amikor néhány gyilkos fagy után ragyogó utónyár következik, úgy született meg 1962-ben Robert Lee Hancock „*Krisztus emberi természete*” (The Humanity of Christ) című diplomamunkája; a hetednapos adventista teológiai szemináriumban ebben a témában talán az utolsó az író és Andreasen szempontjából. Három részes dolgozatában Hancock ezt írta:

“Krisztus embervoltának speciális témájában ez a tanulmány a következőkről tesz tanúságot:

1) A hetednapos adventista egyház legkorábbi napjaitól kezdve azt tanította, hogy amikor Isten emberré lett, akkor nem az ember bukása előtti büntelen természetét vette föl, hanem elesett, bűnre hajló, legyengült és elkorcsosult természetét, amilyen az földrejöttkor volt, hogy segíthessen rajtunk.

133

134

135

136

2) Az 1940 és 1955 közötti tizenöt éves időszakban a Krisztus emberi természetére vonatkoztatott 'bűnre hajló' és 'elesett' szavakat teljesen kiküszöbölték a felekezet által kiadott anyagokból. ...

3) 1952 óta az olyan kifejezések, mint a 'bűntelen emberi természet'; 'Ádám bűneset előtti természete' és a 'romlatlan emberi természet' vették át a korábbi szakkifejezések helyét.... Ennek a tanulmánynak a felfedezései garantálják azt a következtetést, hogy a Krisztus emberi természetéről szóló hetednapi adventista tanítások megváltoztak és ezek a változások nem csupán a jelentést, hanem magát az eszmét is érintik.¹³⁷

A zűrzavar ötven éve

Az adventizmuson belüli sok mozgalom közül, amelyek az elfogadott tévedések és a QOD ellenhatásaként keletkeztek, az egyik a „*The 1888 Message Study Committee*” (Az 1888-as üzenetet tanulmányozó bizottság). A bizottság vezetői között volt Donald Short és Robert Wieland is. Az 1888-as üzenetet tanulmányozó bizottság és a QOD közötti szoros kapcsolatot tovább kell vizsgálni, csakúgy, mint az 1888-as Minneapolis-i generálkonferencián történtek nem szerencsés rekonstrukcióit, átdolgozásait.

Az utolsó ötven év összevisszaságának középpontjában az adventtörténelem újraírásának két kísérlete állt. Az egyik próbálkozás két kulcsfontosságú elvi kérdésre összpontosított. 1) Miért olyan módon jött Jézus a földre, ahogyan ez történt? 2) Mi a jelentősége főpapi szolgálatának? A másik átdolgozás ezen felül vonakodott attól, hogy felülvizsgálja a felekezeti kiadványok és a főiskolai tantervek teológiai kerülőútját, amely az 1888-as generálkonferencia fő hozadékának azt a felismerést tekintette, hogy az adventisták végre megtalálták a protestáns reformátorok hit általi megigazulásra helyezett hangsúlyát. Semmi sem volt távolabb az igazságtól! Bárhol is tanítják vagy hirdetik, az ilyen érvelés megmérgezi annak a rendkívüli konferenciának a valódi tanulmányozását. És ez zárta be az ajtót az előtt, amit Ellen White „*igen értékes üzenet*”-nek, az elváltozásra népet felkészítő üzenetnek nevezett. Egy napon meg fog nyílni ez az ajtó.

Válaszként a QOD hibáira sok, magát gyakran „független szolgálat”-ként definiáló csoport alakult ki az adventista világközösségben. Ezek nem jöttek volna létre, ha a QOD-ot nem adták volna ki.

Az 1960-as évek óta tartó adventista zűrzavar gyors áttekintése

A QOD által érintett teológiai körvonalak – különösen a Krisztus emberi természetével és a szentéllyel kapcsolatos kérdésekben – sokkal fontosabbak voltak, mint amilyenek a felszínen tűntek. Sok tanár, lelkész és laikus tag továbbra is világosan értette a problémákat, tudták, hogy nem lehet különválasztani vagy átdolgozni a krisztológiát úgy, hogy az ne legyen hatással az eszkatológiára. Andreasen korán meglátta ezt. A QOD támogatása érdekében az egyházvezetők a munkásértekezleteken és különféle kiadványokban hamar elkezdtek eretnekségként kezelni 1) Krisztus bűneset utáni emberi természetét és 2) a bűn második advent előtti legyőzését.

Azokkal szemben, akik nem értettek egyet a QOD-dal, hamarosan járványszerűen a megtorlás meghökkenítő szelleme nyilvánult meg. Erősen reklámozott kiadványok jelentek meg, amelyek a tökéletességet (a bűn feletti győzelmet) lehetetlennek mondták addig, amíg a bűnre hajló természetben vagyunk. Ezzel a „tökéletesség” újszerű meghatározását hozták létre – legalábbis az adventisták számára – a régi, az embernek az isteni hatalommal a bűn itt és most megvalósuló legyőzésére irányuló együttműködése helyett.¹³⁸

Mindez akkor kapott lendületet, amikor a QOD-trió elfogadta a klasszikus kálvinizmus tanítását Jézus emberi természetéről. A klasszikus adventista eszkatológiai gondolkodás drámaian eltorzult azok esetében, akik kényelmesen megelégedtek a következetlenséggel. Ez a történet a később felnőtt nemzedékek számára bizonyára hihetetlennek tűnik!

Bull és Lockhart elemzése az 1960 utáni korszakról, különös tekintettel a lelkészképzésre

Mindez nem csak az én véleményem. Malcolm Bull és Keith Lockhart „*Seeking a Sanctuary*” (A szentély keresése) című művének második kiadásában jól megfigyelhető a felekezeti gondolkodásmód irányváltása, amely különösen teológiai képzésünkben nyilvánult meg. A szerzők világosan mutatták be a QOD befolyását és azt, hogy milyen drámaian hatott a lelkészképzés tanárainak egész generációjára az olyan témákban, mint a hit általi megigazulás, Krisztus emberi természete, valamint a krisztológia és az eszkatológia közötti kapcsolat.

Ez a két férfi azonnal meglátta azt az Andreassen és Ellen White által elkerült zsákutcát, amely akkor keletkezik, amikor valaki zavarossá teszi a bűn természetét. Bull és Lockhart megértette az ausztrál laikus, Robert Brinsmead dilemmáját: „áthidalhatatlan szakadék van az emberi természet bűnre hajlása és a tökéletesség igénye között”. Brinsmead szerint „hangsúlyozni kell a tökéletesség lélekbe plántálását a mennyei szentély megtisztítása által, mert a QOD távoli lehetőséggé tette a tökéletességet”.¹³⁹ Brinsmead hamarosan kifejtette világszerte figyelemmel kísért, a QOD kiadását helytelenítő kritikáját.

Edward Heppenstall, a rendszeres teológiai tanszék vezetője¹⁴⁰

138

139

140

Brinsmeaddel (és Andreasennel) ellentétben Bull és Lockhart így folytatta: „A kereszt középpontba helyezését, amelyre a *Questions on Doctrine* bátorított, az adventista teológus, Edward Heppenstall vitte tovább. A bűnös ember tökéletességre jutásával kapcsolatban arra a megállapításra jutott, hogy a tökéletesség elérése szükségtelen és lehetetlen. 1963-ban kijelentette: »Az abszolút tökéletességet és büntelenséget itt és most nem tudjuk megvalósítani.«”¹⁴¹

Mi volt Heppenstall teológiai paradigmája? Bull és Lockhart megállapította: „Ez a válasz, amely adventista szempontból sokkal radikálisabb volt, mint Brinsmeadé, részben Heppenstall eredendő bűnnel kapcsolatos álláspontjából származott, egy olyan eszméből, amely korábban az adventizmusban nem létezett.”¹⁴²

Hogyan készítette a bűnnek ez az új felfogása Heppenstallt arra, hogy elutasítsa Andreasen és a többi 1955 előtti adventista teológus Krisztus emberi természetéről szóló tanítását?¹⁴³ Bull és Lockhart így folytatta: „Heppenstall ellenezte Krisztus bűnre hajló természetének gondolatát, mivel nézete szerint »Krisztus áldozatának hathatósága teljes büntelenségében rejlik.«”¹⁴⁴

Ilyen módon Heppenstall bűnértelmezése egyaránt közvetlenül hatott Krisztus emberi természetéről vallott felfogására és a „bűn feletti győzelem” hagyományos adventista értelmezésére. Figyeld meg Bull és Lockhart megjegyzését: „Heppenstallt megelőzően egyetlen jelentős adventista író sem tagadta a tökéletesség lehetséges voltát.”¹⁴⁵

A kérdés a „tökéletesség” különböző meghatározásait is magában foglalja: „teljes tökéletesség”; „a bűn feletti győzelem”, stb.¹⁴⁶ Azonban a kimondatlan előfeltevések és a megvilágítás is befolyásolják ezeknek a szókapcsolatoknak a használatát. Ez mindegyikünk esetében függ a bűn problémájának értelmezésétől és attól, hogy mivel magyarázzuk Ádám utódainak bűnössé válását.¹⁴⁷

141

142

143

144

145

146

147

Az advent közelségére helyezett hangsúly megváltozása

Bull és Lockhart azonban értette, hogy a lényeges teológiai gondolatok nem egyedül állnak, hanem minden összefügg valami mással. A szerzők időrendben rögzítették az adventista tanítás és igehirdetés hangsúlyának 1960 utáni elképesztő megváltozását. Egy, az 1960-as évek második felében készült felmérés azt mutatta, hogy „a második advent kisebb hangsúlyt kapott az egyházban elhangzott igehirdetésekből, mint 30 évvel korábban”, és „Heppenstall-nak a megigazulásra helyezett nyomatéka az 1960-as években a *Questions on Doctrine* új szoterológiájára adott reakció volt, a megigazulás teológiájával a küszöbön álló második eljövételbe vetett hit hanyatlását akarta ellensúlyozni.”¹⁴⁸

A szerzők így folytatták: „A megigazulás lehetővé teszi a hívők számára, hogy nem csak majd a világ végén, hanem azonnal igazzá váljanak. ... A megigazulás 1960-as években megnövekedett vonzereje miatt sok adventista csupán arra a kérdésre kereste a választ, hogyan lehet elérni a tökéletességet a jelenben, nem a jövő egyre távolibb utolsó generációja foglalkoztatta őket.”¹⁴⁹

Bull és Lockhart kimutatta, hogy „Heppenstall ritkán említette az átváltozás ígértét, és soha nem tárgyalta az utolsó generáció jellemét; az adventista szoterológiát és az adventista eszkatológiát nem tekintette egymással összefüggőnek.”¹⁵⁰

Ahogy visszatérünk a QOD-hoz és Andreasenhez, világosabban látjuk, hogy a két nagyon fontos paradigma (Andreasené és Heppenstallé) különbözött egymástól és rendkívüli mértékben befolyásolta az adventista egyház jövőjét egy egész nemzedék időtartamára.

Andreasen teológiai paradigmájának egysége és következetessége

Ha Andreasen (1) jól érti azt, hogy Jézus miért olyan módon jött, ahogyan tette, (2) összegzése pontos arról, hogy Jézus miért halt meg, és (3) földi szolgálata miatt főpapi szolgálatában vált teljessé, valamint ha (4) helyesen értelmezi a nagy küzdelem kérdéseit – akkor forgatókönyve az utolsó generációról teljesen meggyőző. Ha Urunk egyik oka arra, hogy úgy éljen és úgy haljon meg, ahogyan tette, annak bemutatása volt, hogy bűnre hajló testben élő férfiak és nők a Szentlélekkel együttműködve teljesen legyőzhetik a bűnt, akkor hiteles a bibliai leírás az utolsó generációról, amely a

148

149

150

legnehezebb időben elért győzelméért Isten jóváhagyásának pecsétjét nyeri el. Sok White-hivatkozás is utal azonban arra az összefüggésre, amely Urunk emberi természetének helyes megértése és a föld utolsó generációjából győztessé váló hűséges hívők között van.

White és Andreasen egyszerűen kifejtettek olyan bibliai szakaszokat, mint például *2Pét 3; Jel 7,1-4; 14,6-16*.

Andreasen számára ez az egyenes vonal Krisztus emberi természetétől az engesztelés fázisain keresztül az üdvterv kiteljesedése volt, és a „nagy küzdelem” célját szolgálta – hogy a lázadókat a Szentlélek hatalmában bízó engedelmes fiaikká és leányokká tegye. Világosan látta az egy évszázados adventista krisztológiai és az eszkatológiai felfogás lényegét is: Jézus híveivel együtt megmutatja, hogy Sátán téved, Isten pedig méltányos és igazságos. Akinek megváltozik a Krisztus emberi természetéről vallott felfogása, az rögtön másképpen fogja látni az engesztelés fázisait és az utolsó nemzedék idején várható eseményeket is.¹⁵¹

89

Teológiai szabadelvűség

A QOD-ra az adventista egyházban adott reakciók mindegyikéhez biztosan hozzátartozik a teológiai szabadelvűség vagy liberalizmus is (vannak akik a „haladó” vagy „progresszív” adventizmus kifejezést részesítik előnyben). Ezek az egyháztagok arra reagáltak, amit rejtett törvényesként észleltek az egyházban – különösen arra a hangsúlyra, hogy Isten elvárja népe tagjaitól, hogy győztesek legyenek „amint én [Jézus] is győztem” (*Jel 2,21*).

Ahelyett, hogy mindkét csoport (a klasszikus, illetve a liberális adventisták csoportja) figyelmesebben megnézte volna Jelenések könyve 3. fejezetének laodiceai üzenetét, mindkét csoport arra hajlott, hogy mélyebb megoszlást hozzon létre. A liberalizmust bátorította (1) a QOD összevisszasága és Krisztus főpapi szolgálatának homályos értelmezése, (2) megerősítette az adventista gondolkodás széleskörű irányváltása a bűn feletti győzelemet illetően – és (3) új bátorságot nyert a második advent késedelme indoklásának új filozófiájából.

Azok, akik a törvényeskedés felé hajlottak, gyakran a korrekt teológiára összpontosítottak, viszont szem elől tévesztették Jézus jellemtulajdonságait, amelyek irgalmasabbá tehetnének volna őket az úgynevezett liberális-progresszív csoportok iránt. Mindkét csoport hajlott arra, hogy szem elől tévesse a nagy küzdelem egészét, és mindegyikünk személyes érintettségét ma benne.

A QOD-tanítóhivatal

Az azóta eltelt években sok szerző és tanár magáévá tette a QOD néhány tarthatatlan következtetését (például olyanokat, amelyeket dr. Knight mutatott ki jegyzeteiben), és ezáltal a QOD kijelentéseit egyházunk elfogadott tanítóhivatalává tette. Az 1960-as évek óta sokféle módon elterjedt a vélemény, hogy a lelkészeknek és a tanítóknak nem kellene beszélniük olyan témákról, mint a szentély és Krisztus emberi természete, mert ezek **megosztó** dolgok. ***De mikor kezdődött a megosztás?***

Valójában talán az volt az elmúlt ötven év igen szerencsétlen – és megdöbbentő – kísérlete, hogy nevetség tárgyává tegyék M. L. Andreasent. Egy közelmúltban kiadott könyv szerint például Andreasen eljárása „tipikus esete annak, amikor Ellen White írásait helytelenül használják fel.” „Nem mutat be bizonyítékot arra, hogy helyesen értette meg a Biblia vagy Ellen White ihletett kijelentéseit.” Vagy az, hogy „érvelésének sok gyengesége volt, például a bűn természetéről elégtelen és nem biblikus nézeteket vallott.” Vagy hogy „Andreasen sok elképzeléséből később a logikus következtetést ... Brinsmead vonta le, aki rombolást és megosztottságot okozott az egyházban az 1960-as évek folyamán.”¹⁵²

90

Majd – miközben felfedte személyes teológiai elfogultságát – a szerző helyesen ismertette Andreasen utolsó generációra vonatkozó teológiájának fő tanait, ugyanakkor azonban bibliaellenesnek és Ellen White gondolataival való visszaélésnek minősítve elutasította azokat. Bizonyítékot azonban állításainak és következtetéseinek, illetve Andreasen tévedéseinek alátámasztására nem nyújtott.¹⁵³

Sajnos több különböző könyvet is írtak hasonló szellemben.

Az évszázad lehetősége – mi lett volna, ha?

Mi lett volna, ha az adventista trió nem némította volna el Jelenések 14. második angyali üzenetét? Az adventista önértelmezés magában foglalja létezésének elsődleges történelmi létalapját – Isten népének kihívását Babilonból, az egyházakból, amelyek elestek a sátáni eretnokségek miatt, és felkészítésüket az örök életre. Az elmúlt mintegy 160 évben sok laikus megértette ezt a hangsúlyt Jelenések 14.-ben; örömmel és hálással elhagyták elismert egyházaikat, és boldog, hűséges adventistákká váltak. Utána azonban végignézhették, hogyan némulnak el vezetőik az adventista egyház létezésének alapvető indokának kérdésében – mindez az elmúlt ötven évben sokak nagy aggodalmává vált.

152

153

Noha ez nem népszerű üzenet, Jelenések 14. adventista felhívása a jelenvaló igazság prófétai üzenete. Úgy látszik azonban, hogy Martin és Barnhouse támpontot sem kapott Jelenések 14. hármass angali üzenetéhez való hűségünk bibliai alapjához.

Mi lett volna, ha Martint és Barnhouse-t meggyőzték volna arról, hogy nem tagadtuk meg évszázados meggyőződésünket, amely szerint Isten a második angyal üzenetében felszólította a világot?

Mi lett volna, ha Martinnak és Barnhouse-nak bemutatták volna a nagy küzdelem összképét, és azt, hogyan kell élnünk annak záró napjaiban? Az évszázad lehetőségét ilyen furcsa módon vettük semmibe.

Nem tudok enyhíteni George Knight értékelésén, amely a *Questions on Doctrine*-t a hetednapi adventista történelem legmegosztóbb könyvének minősíti.¹⁵⁴

A nagy küzdelem egyedülálló adventista felfogása

1957-ben az adventista trió végzetes kísérletként megpróbálta egybegyúrni az adventizmust és az Isten korlátlan hatalmáról szóló ágostoni-kálvini tanítást. ***A nagy küzdelem témájának szembeállítása a kálvinizmus Isten jelleméről és az evangéliumról vallott korlátozott felfogásával teljes véleménykülönbséget okozott volna.*** A központi kérdés mindkét fél számára a következő volt: Mit akar Isten véghezvinni üdvtervével?

A nagy küzdelem fontos kérdései¹⁵⁵

Röviden – Isten szempontjából – a nagy küzdelem célja az, hogy bebizonyosodjon: Sátán vádjai Isten jelleme és kormányzata ellen hamisak.¹⁵⁶ Az eredmény mindig a szabadság Isten által létrehozott talajában gyökerezik. A szeretet előtt szabadságnak kellett lennie. Minden értelmes teremtmény – az angyalok és az el nem bukott világok lakói – szabad volt, szabadságukban állt az is, hogy nemet mondjanak Isten rájuk vonatkozó tervére. A szeretet olyan sajátosság, amely csak a szabadság tágas levegőjében létezhet. A bibliai történelem egész ideje alatt Isten azt próbálta világossá tenni, hogy üdvtervével mit akart megvalósítani méltányossága, szeretete és hűsége által, ahogyan mindez megnyilvánult először az izraelitákkal való bánásmódjában, végül pedig Jézus Krisztus személyében.

Az ember szempontjából az a nagy küzdelem célja, hogy helyreállítsa a készséges férfiakban és nőkben alkotójuk, Krisztus képmását. Ahhoz, hogy ez magvalósuljon, a Szentléleknek el kell távolítania mindent az ember életéből, amit a bűn beleszótt. Isten kegyelme által férfiak és nők – nemzetiségtől és iskolázottsági szinttől függetlenül – bűnbocsánatot nyerhetnek és a bűnt megvető győztesekké formálódhatnak. A megváltott világban azok az emberek fognak lakni, akikre Isten és az angyalok rábízhatják az örök életet. A lázadók nem fognak örök életet nyerni. Isten híve számára az a legmagasabbrendű ösztönző erő, hogy tisztességet szerezzen Istennek, nem csupán annyi, hogy jó benyomást tegyen rá.

Ebből fontos elvek következnek:

1. A hívő sorsát nem egyedül a hitvallása, hanem a jelleme dönti el.

155

156

2. A tökéletesség nem önkényesen meghatározott kritériumok teljesítésének, hanem a folytonos erkölcsi növekedésnek az eredménye.
3. A keresztyén növekedés az emberi akarat és az isteni kegyelem – a megbocsátás kegyelme és a képessé tevés kegyelme – teljes összekapcsolódásán alapul.

Hogyan fejthető ki mindez a teológia nyelvén?

A szoterológia az üdvösség tervét tanulmányozza. Jézus életének és megváltó művének figyelmünk középpontjában kellene lennie. Az, ahogyan az ember Jézusról gondolkodik, közvetlenül befolyásolja minden más bibliatanulmányozását, különösen az eszkatológia, a végidő eseményeinek területén.

A kálvinisták számára öt pontjuk a megváltástan minden szempontjának mércéje. Felfogásuk az emberiség teljes romlottságáról az eredendő bűnről vallott elképzelésükön alapul, ezért az a kísérő tantételük, hogy minden férfi és nő született bűnös. Egyetlen magyarázatuk az emberiség bűnösségére az a kijelentés, hogy Ádám vétke miatt mindnyájan bűnösök vagyunk. Isten korlátlan hatalmáról szóló vezérelvük miatt az embernek nem lehetett szabad akarata, és így felelőssége sem. Ha valaki üdvözülni, az Isten szuverén választásának tulajdonítható, nem az ember válaszának.

Emiatt – a kálvinista ember számára – ha Jézus az ember megváltója, azokért kellett meghalnia, akiket Isten már kiválasztott az üdvösségre. Továbbá Urunk nem örökölhette hozzánk hasonlóan ősei genetikai torzulásait, mert ha így történt volna, ő is bűnősként született volna. A kálvinista megoldás: Jézus felmentést kapott a bűn elkövetésére való minden hajlam alól (a római katolikusok is pontosan erre a következtetésre jutottak). Azért, hogy főtételük működjön, azok a választottak, akiknek „megadatott” a hit, és így a „képesség” is arra, hogy megvallják hálájukat Krisztus helyettes elfedezéséért. Mivel eleve elrendeltek voltak az üdvösségre, a választottak nem eshetnek ki a kegyelemből, tehát soha nem veszhetnek el.

Az adventista és a kálvinista sablon nem illik össze

A hetednapi adventisták számára nyilván nagy nehézséget kell okoznia, ha a megváltásról vallott meggyőződésüket nyelvi tornamutatványokkal megpróbálják összehangolni kálvinista barátaik felfogásával. 1955-57-ben az volt a probléma, hogy az adventisták képviselőinek homályos gondolkodása – majdnem akaratlanul – az evangélikálok előtti megadásra készítette őket. Itt kezdődött az objektív engesztelés középpontba állításának ötven éve – az engesztelés azonos súlyú szubjektív, Urunk

főpapi szolgálatát éles megvilágításba helyező szempontjára helyezett hangsúly rovására.

Az adventista trió tagjai gyakorlatlan teológusok voltak. Nem látták azt, hogy 1) az Írás az igazság teljes rendszerét foglalja magában, és hogy a Biblia minden részének meg kell maradnia anélkül, hogy az egyik rész ellentmondana bármely másik résznek; 2) valamely tantétel hibás vagy tökéletlen megfogalmazása elkerülhetetlenül zavart és tévedést okoz az egész rendszerben. és hogy 3) a teológiának kettő vagy több következetes rendszere lehetséges, ezek mindegyike azonban nem lehet bibliailag helyes. Lehetetlen egyesíteni az ágostoni-kálvini tektonikus lemezt a pelagianizmussal/szemipelagianizmussal és az arminiánus adventizmussal is. Aki ezt mégis megpróbálja, annak sok bajra kell felkészülnie.

Ez a magyarázata a hamarosan bekövetkezett vulkánkitöréseknek.

Andreasen és társai felébrednek

Ez az összeegyeztethetlenség felriasztotta Andreasent és másokat is. A veterán teológus tudta személyes tanulmányaiból és tapasztalatából, hogy csak azok érthetik meg az engesztelés természetét és célját, akik elismerik az erkölcsi törvény kötelező érvényét – mert amikor Jézus kifizette a bűnbánó bűnös adósságát, nem jogosította fel a további vétkezésre, hanem felelősségteljes, a törvény iránt engedelmes életet vár tőle. A kálvinisták nem tudnak mit kezdeni ezzel az alapvető gondolattal.

Mivel Andreasen Isten szabadságának és az ember felelősségének alapelvéből indult ki, nem Isten korlátlan hatalmából és az ember predestináltságából, a veterán teológus rögtön felismerte, hogy az adventista tektonikus lemezek mozdíthatatlan teológiai tömegnek kell lennie.

Tehát Andreasent az emberi felelősség alapelve vezette az engesztelés eltérő felfogásának irányába. Látta, hogy a szentély tana (ideértve az ószövetségi szentélyszolgálat célját és annak újszövetségi alkalmazását, ahogyan azt a Zsidókhöz írt levél leírja) töretlen egységben mutatja be az engesztelés objektív és szubjektív oldalát. Andreasen a kálvinistákkal ellentétben megértette az egész üdvtörténetet attól a pillanattól kezdve, hogy Krisztus „megöletett, e világ megalapítása óta” (Jel 13,8) a millenium befejeződéséig, amikor Sátán és a bűn következményei már nem lesznek.

A bibliai szentély-tan¹⁵⁷

A szentély tana azt hangsúlyozza, hogy a bűnét még csak bánó bűnösnek miként bocsát meg Isten, és hogyan igazítja meg őt, de még ennél is többet! A tantétel ugyanúgy kiemeli Istennek azt ígétét is, hogy a Szentlélek belső kegyelme által meg is szabadítja az embert ezektől a vétkektől. Azok a bűnbánó férfiak és nők, akik folytatják az Istennel való együttműködést, valóban meg fogják találni a békét, a bizonyosságot, és erőt kapnak ahhoz, hogy célba érjenek. Ezt nem magyarázták el kálvinista barátainknak 1957-ben, és ez az egyik oka az azóta eltelt évek teológiai zűrzavarának is.¹⁵⁸

157

158

Ötven évvel később – Mit tegyünk, hogy orvosoljuk a hibákat?

Első feladatunk az, hogy emlékezzünk meg a nagy kerülőútról, amely 1957-ben indult az évszados adventista teológiától való eltéréssel. Egyesek úgy fognak erre reagálni, hogy a változtatás egészséges és igen szükséges volt. Ha ez így lenne, akkor az elmúlt ötven év során az adventista teológia megkülönböztető sajátosságainak tiszta magyarázatát láttuk volna. Sajnálatos módon azonban az elmúlt ötven év az adventizmus legmegosztóbb időszaka volt.

Gondoljunk végig!

1. ***Emlékezzünk vissza*** arra, hogy az adventista trió és munkatársaik nem voltak képzett teológusok. Munkáikat teljes szívvvel, fáradhatatlanul végezték. Azelőtt és azóta is kevesen szenteltek több időt és energiát a felekezeti érdekek szolgálatára. Személyesen ismertem őket; életük végén nagyon közel kerültünk egymáshoz. Azonban figyelmen kívül hagyták azt, hogy a modern teológia mennyire más – nem jelentéstani szempontból, hanem azért, mert olyan gondolkodókra épült, akiknek különböző és ellentétes elképzeléseik voltak Istenről és a megváltásról.

Mióta i. e. 700 körül Hésziodosz elkezdett Istenről töprengeni, a teológusok előfeltevéseikre vagy az uralkodó filozófia Istenről alkotott elképzeléseire támaszkodva fogtak hozzá rendszeres gondolkodásukhoz. Bármely előfeltevés akkor határozta meg teológiai módszereiket, amikor világképük alapján részletesen kifejtették Isten és az emberi lények közötti kapcsolatot. Teológiai rendszer előfeltevés vagy elmélet nélkül nem jöhet létre!

100

2. ***Emlékezzünk vissza arra***, hogy ma minden teológiai rendszer – akár adventista, kálvinista, lutheránus, római katolikus, óhitű katolikus, buddhista, vagy hindu stb. – még inkább kedvenc teológusa vagy teológuscsoportja előfeltevésein alapul. Nyilvánvalóan minden csoport azt hiszi, hogy előfeltevései valamilyen norma szerint érvényesek, legyen az a Biblia, vagy az uralkodó bölcséleti rendszer – mint például az egzisztencializmus, a platóni objektivizmus vagy a szubjektív racionalizmus stb. Ha ez a Biblia, akkor is meg kell vizsgálni az előfeltevést, mielőtt érvényesnek tekintenénk a teológiai rendszert.
3. ***Emlékezzünk vissza arra***, hogy az évszados adventista teológia szilárd talajon állt, amikor összeütközött a kálvinista lemezzel, és az így keletkezett földrengést mindkét világban észlelték. Egyik csoport sem a érzékelte annak a lehetetlenségét,

hogy a fő kérdések mentén összeillesszék a két lemezt. Mindannyian azt gondolták, hogy a csiszolt modor a „lelkek találkozását” fogja eredményezni.

4. ***Emlékezzünk vissza arra***, hogy az adventista teológiai rendszer a nagy küzdelem témáján alapul, olyan vezérelven, amely az egész Szentírásban jelen van, nem csak a Biblia egy könyvében, és amelyet Ellen G. White írásai tesznek világossá. A nagy küzdelem elve úgy mutatja be Istent, mint szerető, könyörületes Teremtőt, aki úgy alkotta az emberiséget, hogy válaszolni tudjon szeretetére; olyan Istenként, aki megengedte a gonoszságnak, hogy kibontakozzon, és rosszakaratú valóságát mindenki felismerhesse szörnyű következményei alapján. A nagy küzdelem olyan Istent nyilatkoztat ki, aki megváltási terve által ennek a bolygónak minden engedelmségre kész lakóját meg akarja menteni, hogy az örök életet bírassa rájuk.

Amint már említettem, Fernando Canale világosan leírta: a szentély tana a nagy küzdelem összefoglalásának, következetessége és egysége bemutatásának legszemléletesebb módja. Ez mindig a klasszikus adventista gondolkodás nyílt titka volt.

5. ***Emlékezzünk vissza arra***, hogy az 1950-es évek teológus vezetői, köztük F. D. Nichol, W. H. Branson, Raymond Cottrell, Don Neufeld, M. L. Andreasen, Kenneth H. Wood adventista gondolkodásukat a nagy küzdelem alapvető, egymáshoz kapcsolódó igazságaira építették. Ilyen vezetőket nem lehet anélkül elvetni, hogy kimutatnánk hangsúlyuk és következtetések évenytelenségét az 1957 utáni „új” és „jobb” adventista teológiával szemben.
6. ***Emlékezzünk vissza arra***, hogy keresztény teológiát mindig az eszkatológiája – azaz az utolsó napok eseményeire és bolygónk jövőjére vonatkozó szemlélete – alapján lehet megítélni. Eszkatológiánkat pedig általában krisztológiánk határozza meg. Noha ez túlzott leegyszerűsítésnek tűnik, mégis így tapasztaljuk. Krisztus emberi természetéről alkotott véleményünket igen nagy mértékben befolyásolja azzal kapcsolatos nézetünk, hogy mit vár el népétől Isten a végidőben.
7. ***Mindenekelőtt pedig emlékezzünk vissza arra***, hogy a hetednapi adventista egyház prófétai megbízása – ahogyan az *Jelenések könyve 7., 13. és 14.* fejezetében körvonalazódik – az adventistáknak abban a nemzedékében fog kiteljesedni, amely újra megtalálja a nagy küzdelem elvében felvázolt megkülönböztető üzenetét.

